

Καλωσόρισμα από το Δ.Σ.

Αντί για Editorial

Τα Νέα του Συλλόγου

Εκπαιδευτικά Θέματα

Ανοικτή Επιστολή

Θεατρική Κριτική
"Χόρεψε με
ως το τέλος του κόσμου"

Θεατρική Κριτική
"Ο τυχερός στρατιώτης"

Η θεατρική ομάδα
του Π.Ε.ΣΥ.Θ.

Πρόγραμμα σε
συνεργασία με τη Γ.Γ.Ν.Γ.

Αρχαίο Θέατρο Αχαρνών

Η πολιτική θέση του Κίν

Μπέργκμαν feat
Στρίντμπεργκ

Ο Σχεδιασμός Φωτισμού
στο Θέατρο

Συνέντευξη με τον
Κωνσταντίνο Αρβανιτάκη

Guest Συντάκτης

Αυτό που κάποιοι λένε "Editorial"

Αν έγραφα στη New York Times αυτό το άρθρο θα το έλεγαν "Editorial"... Για να έγραφα όμως το editorial θα έπρεπε να είμαι και η αρχισυντάκτρια ή έστω η διευθύντρια σύνταξης. Για τον ΘΕΑΤΡΟ/λόγο -ευτυχώς για εσάς- δεν είμαι τίποτε από αυτά.

Ο ΘΕΑΤΡΟ/λόγος στοχεύει να γίνει ένα ανοικτός χώρος γραφής για όλα τα μέλη μας που θέλουν να γράψουν τις σκέψεις τους. Δεν έχει περιορισμό ύλης και δεν έχει σκοπό να λειτουργήσει με συντακτικές ομάδες και συγκεκριμένες σκαλίδες. Θέλει να είναι ανοικτό βήμα και για αυτό σας καλεί να στείλετε κείμενά σας για να δημοσιευθούν στις σελίδες του χωρίς λογοκρισία. Εγώ απλά στα πρώτα δύο φύλλα της νεοσύστατης εφημερίδας μας θα συγκεντρώνω το υλικό και θα το τοποθετώ δίκαια στις σελίδες.

Θα ήθελα να ευχαριστήσω προσωπικά τους συντάκτες που μας δώρισαν άρθρα για το εναρκτήριο φύλλο μας τηρώντας με συνέπεια τα χρονοδιαγράμματα παράδοσης που τους έθετα και εύχομαι οι πρώτοι μας αναγνώστες να βρουν ενδιαφέρουσα την ύλη μας! Η επικαιρότητα είναι τόσο έντονη, ξεπερνά και τις πιο τρελές μας σκέψεις και ίσως παραλείψαμε αρκετά από τα θέματα που θα θέλαμε να έχουμε αναφερθεί, αλλά επιφυλάσσομαστε για τη συνέχεια.

Η εφημερίδα θα εκδίδεται σε τριμηνιαία βάση. Κατ'εξαιρέση το δεύτερο φύλλο θα εκδοθεί σε απόσταση ενός μήνα από το πρώτο για διαδικαστικούς λόγους. Το τρίτο φύλλο σχεδιάζουμε να βγει περίπου στο τέλος Οκτωβρίου. Μέχρι τότε μην ξεχνάτε να μας στέλνετε τις ιδέες σας, καθώς και κείμενα για τη νέα μας έκδοση στο info@pesyth.gr.

Δήμητρα Γρηγορέα
Επιμέλεια πρώτης έκδοσης

Καλωσόρισμα από το Δ.Σ.

Η εφημερίδα που κρατάτε στα χέρια σας είναι ακόμα σε πειραματικό στάδιο. Ξεκινάει με εντελώς ανεξάρτητο από το Δ.Σ. χαρακτήρα, αλλά χαιρόμαστε που είμαστε εμείς που την εγκαινιάζουμε. Σκοπός είναι να καθιερωθεί και να αποτελέσει ένα νέο μέσο έκφρασης των μελών του Π.Ε.ΣΥ.Θ. και όχι μόνο. Ένα έντυπο για να δημοσιεύουμε τα νέα μας, τις επιστημονικές μελέτες μας, τα κείμενά μας, να λήμε την άποψή μας για πρόσωπα και πράγματα έλειπε μέχρι τώρα από το Σύλλογό μας. Είναι καιρός να το δοκιμάσουμε. Η πρώτη ανταπόκριση ήταν αρκετά θερμή. Ήδη έχει συγκεντρωθεί ένας ικανοποιητικός αριθμός κειμένων για τα πρώτα τεύχη. Είμαστε σίγουροι ότι αυτό θα συνεχιστεί.

Θα περίμενε κανείς από ένα κείμενο εκ μέρους του Δ.Σ. να αναφέρεται στη σημερινή κατάσταση. Όταν όμως έχουν ειπωθεί και λέγονται καθημερινά τόσα πολλά, το μόνο που μένει σε μας είναι η φράση του Άμλετ «Τα άλλα είναι σιωπή».

Καλή ανάγνωση.
Το Δ.Σ. του ΠΕΣΥΘ

ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ
ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΘΕΑΤΡΟΛΟΓΩΝ

www.pesyth.gr

Κουμουνδούρου 25
Αθήνα 10437
τηλ./φαξ: 2105229990
email: info@pesyth.gr

Η γραμματεία του Π.Ε.ΣΥ.Θ. δέχεται
το κοινό κάθε Δευτέρα, Τετάρτη &
Παρασκευή ώρες: 17.00-21.00

Διοικητικό Συμβούλιο:
Μαρία Κατριβέ (Πρόεδρος)
Σπύρος Πετρίτης (Αντιπρόεδρος)
Ηλέκτρα Μήτσουρα (Γραμματέας)
Δήμητρα Γρηγορέα (Ταμίας)
Διονύσιος Ξενάκης (Εφορος Δημοσίων
Σχέσεων)
Μαριάννα Βαλσαμά (Μέλος)
Εύη Γιαννοπούλου (Μέλος)

Γραμματέας:
Νεόφυτος Παναγιώτου

Επιμέλεια ΘΕΑΤΡΟ/λόγου (τεύχος 1)
Δήμητρα Γρηγορέα

**Συντακτική ομάδα ΘΕΑΤΡΟ/λόγου
(τεύχος 1)**
Δήμητρα Γρηγορέα
Ευδοκία Δεληπέτρου
Μαρίνα Μέγγου
Ηλέκτρα Μήτσουρα
Σπυριδούλα Μπριμπίλη
Παύλος Νίτσης
Διονύσιος Ξενάκης
Ασημίνα Ξηρογιάννη
Φωτεινή Παπαδοπούλου
Λευτέρης Παρασύρης
Σπύρος Πετρίτης
Μαρία Σούμπερτ
Αλέξης Σταμάτης
Νάσια Χολέβα

Σημείωση:
Τα ενυπόγραφα κείμενα που
δημοσιεύονται στο παρόν ενημερωτικό
έντυπο, καθώς και οι απόψεις που
εκφράζονται σε αυτά δεν σημαίνει ότι
εκφράζουν απαραίτητα ούτε ταυτίζονται
με τις θέσεις του Π.Ε.ΣΥ.Θ.

Σχεδιασμός- Εκτύπωση- Παραγωγή:
Εκδόσεις Ergo
Υμηττού 265, 116 31 Αθήνα
Τηλ.: 210 7564 100
Fax: 210 7564 754
E-mail: ergopubl@otenet.gr

"As κάνουμε θέατρο να σπάσουν οι αλυσίδες..."

Σύσταση Θεατρικής Ομάδας: η οποία παρουσίασε την πρώτη της παράσταση με τίτλο "Διαφορές υπό κατασκευή" μια σύνθεση κειμένων γνωστών συγγραφέων με κοινό άξονα την διαφορετικότητα (φυλετική, θρησκευτική, ψυχολογική, εθνική κ.α.) σε δραματουργική σύνθεση της Ευδοκίας Δεληπέτρου. Οι 3 σκηνοθέτες και δραστήρια μέλη του Π.Ε.ΣΥ.Θ. η Μαριάννα Κοντούλη, η Μαρίνα Μέργου και ο Αντώνης Τοιάκης με τη βοήθεια της σκηνογράφου Βασιλικής Παπαδοπούλου και μιας δεκαμελούς ομάδας ηθοποιών (ερασιτέχνες και κάποιοι επαγγελματίες) έστησαν μια αξιόλογη παραγωγή, η οποία παρουσιάστηκε σε δυο θεατρικές σκηνές αποσπώντας θετικές κριτικές. Η ομάδα δούλεψε με μεράκι και ενθουσιασμό, και παρά τις δυσκολίες που έκρυβε το εγχείρημά τους συντονίστηκαν και το Σάββατο 19 Μαρτίου 2011 έκαναν πρεμιέρα μπροστά σε 80 περίπου θεατές στο πολύ ωραίο θέατρο του Πολιτικού Καλοτά του Δήμου Αθηναίων (η παράσταση πραγματοποιήθηκε σε συνεργασία με το Ίδρυμα Αστέγων του Δήμου). Κατόπιν ακολούθησαν 3 sold out παραστάσεις στον φιλόξενο χώρο του Χώρου Πολιτισμού Ρουφ (23,24 και 30 Μαρτίου). Στόχος και επιθυμία όλων είναι το εγχείρημα αυτό παρά τις δυσκολίες να βρεθεί ένας τρόπος να επαναληφθεί και η θεατρική ομάδα του συλλόγου να αποκτήσει έναν πιο σταθερό χαρακτήρα.

Πρόγραμμα Γενικής Γραμματείας Νέας Γενιάς: Κατόπιν αιτήματος που υποβάλαμε προς τη Γ.Γ.Ν.Γ. τον Ιούνιο του 2010, καταφέραμε και ενταχθήκαμε στο "Πρόγραμμα Υποστήριξης Πρωτοβουλιών για Νέους", λαμβάνοντας 15000 ευρώ για να υλοποιήσουμε το πρόγραμμα: "Η θεατρική αγωγή ως μέσο ένταξης των αλλοδαπών μαθητών στο Ελληνικό Σχολείο". Στο πρόγραμμα έλαβαν μέρος 10 συνοδικά σχολεία σε Αθήνα, Χαλκίδα, Πάτρα και Θεσσαλονίκη και 9 διδάσκαλους. Παράλληλα τη δράση συντόνιζαν εκτός από κάποια μέλη του Δ.Σ. και μια τριμελής επιστημονική επιτροπή. Παρά τις δυσκολίες που αντιμετωπίσαμε στον συντονισμό και την οργάνωση αυτού του προγράμματος, τα συμπεράσματα ήταν αξιόλογα. Αυτό ακριβώς αποτυπώνεται στο 16σέλιδο έντυπο που εκδόθηκε με τίτλο "Θέατρο στο Σχολείο: Συνομιλώντας στη γλώσσα του Θεάτρου", καθώς και στο εκπαιδευτικό ντοκυμαντέρ διάρκειας μισής ώρας περίπου που, είναι να κυκλοφορήσει σε μορφή dvd σε λίγες ημέρες.

Έκδοση πρακτικών Α' Θεατρολογικού Συνεδρίου: Όταν αναλάβαμε ως Δ.Σ. ένα από τα πρώτα ζητήματα που είχαμε να αντιμετωπίσουμε ήταν η εκκρεμότητα της έκδοσης των πρακτικών του Α' Θεατρολογικού Συνεδρίου, που είχε οργανώσει ο Π.Ε.ΣΥ.Θ. το 2005 με τίτλο: "Από το Θέατρο των Ιδεών στο Μεταμοντέρνο Θέατρο". Σκεφτόμασταν με τι τρόπο θα καταφέραμε το υλικό αυτό να το εκδώσουμε κρατώντας με σεβασμό τις ισορροπίες με τους συντελεστές του παρελθόντος. Έτσι πριν περίπου 3 μήνες τυπώθηκαν 200 τόμοι σε συνεργασία με τον σταθερό συνεργάτη του συλλόγου μας τις εκδόσεις Ergo. Ο τόμος δόθηκε δωρεάν στους ομιλητές του συνεδρίου και στην οργανωτική επιτροπή και πλέον πωλείται από την γραμματεία του Π.Ε.ΣΥ.Θ. προς 12 ευρώ.

Νέο website: Είναι πλέον αδιαμφισβήτητο ότι ένα καλό website είναι απαραίτητο επικοινωνιακό εργαλείο για κάθε επαγγελματία στον κόσμο του 2011. Το website του Π.Ε.ΣΥ.Θ., όταν αναλάβαμε, παρατηρήσαμε από την πρώτη στιγμή ότι ήταν ένα "προβληματικό" κομμάτι. Σημείο με τεχνολογία παλιά και δυσλειτουργική και με κωδικούς που είχαν χαθεί και μας εμπόδιζαν να ανανεώσουμε την σελίδα με τα νέα μας. Η απόφαση λήφθηκε άμεσα και κατόπιν αναζητήσαμε τις οικονομικότερες προσφορές προχωρήσαμε σε ξανά-στήσιμο της σελίδας www.pesyth.gr, η οποία πλέον εξυπηρετεί ικανοποιητικά τις επικοινωνιακές ανάγκες του Π.Ε.ΣΥ.Θ.

Συνέδριο 2011: Το συνέδριο με θέμα «Μετανάστες και πρόσφυγες στη σύγχρονη δραματουργία και τη σκηνοθετική πράξη», θα διεξαχθεί στο αμφιθέατρο «Ι. Δρακόπουλος» του Πανεπιστημίου Αθηνών, από τις 29 Σεπτεμβρίου ως τις 2 Οκτωβρίου 2011. Αυτή την περίοδο η επιστημονική επιτροπή μελετά τις εισηγήσεις που έχουν σταλεί και σύντομα θα ανακοινώσει τους συμμετέχοντες, ενώ η οργανωτική επιτροπή είναι σε αναβρασμό προετοιμασίας.

Σεμινάρια: Η λίστα τεράστια! Τα σεμινάρια που διοργανώσαμε πολλά. Τα χωρίσαμε σε δυο κατηγορίες: συνεχίσαμε τον κύκλο "Μέλη για τα Μέλη", όπου μέλη του συλλόγου παρέχουν δωρεάν σεμινάρια για μέλη μας, και οργανώσαμε και επί πληρωμή σεμινάρια ανοικτά σε όλους. Ο κύκλος άνοιξε τον Οκτώβριο του 2010 με την Μαρία Σούμπερτ και ένα σεμινάριο με θέμα την "Οργάνωση και επικοινωνία πολιτιστικών δράσεων", ακολούθησε η Βασιλική Αρβανιταντώνη με ένα σεμινάριο "Σχεδιασμού και υλοποίησης εκπαιδευτικών προγραμμάτων στο σχολείο με έμφαση το Θέατρο", καθώς και η Κάκια Καλαντζίδου με το σεμινάριο "Art Therapy". Ενδιάμεσα πραγματοποιήθηκε και το σεμινάριο "Σχολικό Θέατρο"

ΤΑ ΝΕΑ ΤΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ

ΔΗΜΗΤΡΑ ΓΡΗΓΟΡΑ

Για το κείμενο αυτό πέρασα πολλές ημέρες, που κυριολεκτικά απέφευγα να κάτσω μπροστά σε ένα ηλατόπνο να το γράψω. Όχι φυσικά δεν γινόταν από αμέλεια ή βαρυστημάρα άλλωστε εγώ είμαι αυτή που κυνηγάω όλους μέσα στο Σύλλογο για να είναι συνεπείς.

Ο λόγος της αναβλητικότητας είχε να κάνει αφενός με το μεγάλο χρονικό διάστημα από την έκδοση του τελευταίου ενημερωτικού εντύπου και αφετέρου με το πλήθος των δράσεων που πραγματοποιήθηκαν στο διάστημα αυτό και πρέπει να καταγραφούν από αυτή την στήλη. Προσπάθησα να φτιάξω μια λίστα των δράσεων σαν σκελετό, αλλά πάντα ξεχνούσα κάτι και κάποιος μου το θύμιζε στην πορεία. Το μέλλον του άρθρου "Τα νέα του συλλόγου" προμηνούνταν μάταιο. Ξεκινούσα αλλά ποτέ δεν έφτανε στο τέλος. Ούτε καν μέχρι τα μισά.

Έτσι προτίμησα να είμαι ειλικρινής μαζί σας και να συντάξω ένα κείμενο σαν προσωπικό ημερολόγιο και χωρίς τυπικότητες. Σαν Δ.Σ. κλείνουμε περίπου 1,5 χρόνο που έχουμε αναλάβει και μας μένουν λιγότερο από έξι μήνες μέχρι να παραδώσουμε. Στο διάστημα αυτό σχεδιάσαμε πολλές δράσεις, πραγματοποιήσαμε τελικά αρκετές αλλά όχι τόσες όσες υπολόγιζε η υπέρ-φιλόδοξη επιθυμία μας. Εφτά μέλη ενός Δ.Σ., εφτά εκ διαμέτρου διαφορετικές προσωπικότητες, με εφτά εκ διαμέτρου διαφορετικά προγράμματα και υποκείμενα. Κάποια μέλη του συλλόγου ανταποκρίθηκαν στα καλέσματα μας και έγιναν συνοδοιπόροι στην υλοποίηση των δράσεων, που με ενθουσιασμό ετοιμάζαμε, αλλά δυστυχώς αυτά τα μέλη δεν ήταν τόσα όσα έπρεπε για να γίνουν όλα όσα σκεφτόμασταν αληθινά. Η ομάδα μας λοιπόν έμεινε διαρκώς "ορφανή" δυνάμεων.

Παρόλα αυτά έχω να απαρηθίσω σε μια λίστα ένα ικανοποιητικό αριθμό σημαντικών ενεργειών (τοποθετημένες σε τυχαία σειρά).

με εισηγητή τον Σπύρο Πετρίτη. Το νέο έτος ξεκίνησε με ένα σεμινάριο από την Ασημίνα Ήνρογιαννη με τίτλο "Διασκευάζοντας για τα παιδιά... με τα παιδιά. Σπουδή πάνω στην Ειρήνη του Αριστοφάνη". Τον Φεβρουάριο του 2011 μας τίμησαν οι συνάδελφοι Κατερίνα Κωνσταντινιάκου και Μαρία Σπυροπούλου με σεμινάρια που αφορούσαν "Το Θέατρο Ντοκυμαντέρ" και "Τα λαϊκά παραμύθια" αντίστοιχα. Πρόσφατα επίσης πραγματοποιήθηκε και το σεμινάριο "Μιμική" με εισηγητή την Αντωνία Βασιλάκου, το οποίο έκλεισε τον κύκλο με μεγάλη επιτυχία. Ενδιάμεσα και παράλληλα με τη "Μέλη για Μέλη" έγιναν 4 συνοδικά σεμινάρια επί πληρωμή. Ο Π.Ε.ΣΥ.Θ. συνεργάστηκε αρχικά με τον Κώστα Φιλιππογιάννη ο οποίος παρέδωσε σεμινάριο 24 ωρών με θέμα την "Διδακτική Θεάτρου". Ακολούθησε ο Κωνσταντίνος Αρβανιτάκης με το σεμινάριο "Εισαγωγή στη σκηνοθεσία" το οποίο τελικά πραγματοποιήθηκε και δεύτερο κύκλο σεμιναρίων κατόπιν επιθυμίας των συμμετεχόντων του πρώτου κύκλου. Ακολούθησαν ο Παύλος Νίτσης με ένα ταχύρυθμο σεμινάριο Θεατρικού Φωτισμού που είχε και έντονο πρακτικό κομμάτι (η πρακτική έλαβε χώρα στο Θέατρο Eliart) και το Workshop Σκηνογραφίας με εισηγητή τον Ηλία Λόη και guest την σκηνοθέτη Τζένη Αρσένη. Σύνολο δηλαδή 8 σεμινάρια για τα Μέλη μας και 4 για όλους. Στόχος μας είναι να συνεχιστούν και οι δύο δράσεις και για αυτό καλούμε όλους όσους έχουν να προτείνουν αξιόλογα σεμινάρια να μας στείλουν άμεσα τις προτάσεις τους!

Bazaar Χριστουγέννων και Πάρτυ: Ακολούθησαμε το έθιμο του Π.Ε.ΣΥ.Θ. και το Δεκέμβριο του 2010 οργανώσαμε Χριστουγεννιάτικο bazaar που περιελάμβανε βιβλία, προγράμματα θεατρικά, κοσμήματα, χειροποίητα αντικείμενα και παιχνίδια, τσάντες, γλυκίσματα και διακοσμητικά. Αρκετοί συνάδελφοι πέρασαν από το γιορτινό χώρο του συλλόγου μας, το οποίο διακόσμησαν με μεράκι οι κυρίες του Δ.Σ. Ακολούθησε πάρτυ με ποτά και live μουσική σε γνωστό bar στου Ψυρρή, το οποίο όμως δυστυχώς δεν είχε την επιτυχία που είχαν άλλες εκδηλώσεις μας.

Γιορτή της Άνοιξης: Με μεγάλη επιτυχία πραγματοποιήθηκε η παιδική εκδήλωση του συλλόγου στο Θησείο την Κυριακή 22 Μαΐου με θέμα «Γιορτή της Άνοιξης». Από τον χώρο των δραστηριοτήτων πέρασαν και συμμετείχαν πλέον των 100 παιδιών. Έπαιξαν, ζωγράρισαν, χόρεψαν αλλά κυρίως πέρασαν καλά! Αντίστοιχα το stand του συλλόγου επισκέφτηκε πλήθος γονέων και διερχόμενων. Πήραν πληροφορίες για τον Π.Ε.ΣΥ.Θ., το επάγγελμά του θεατρολόγου, την παρουσία μας στα σχολεία και τις δράσεις μας. Θα θέλαμε να ευχαριστήσουμε τον κόσμο που μας στήριξε και επισκέφτηκε τον χώρο της εκδήλωσης, τα μέλη του συλλόγου που παρεβρέθησαν και την Λίλιαν Καραμυτοπούλου, μέλος του συλλόγου, που αφιλοκερδώς ανέλαβε τον σχεδιασμό και την υλοποίηση της εκδήλωσης.

Για το Χαμόγελο του Παιδιού: Ο σύλλογός μας σε συνεργασία με το Χαμόγελο του Παιδιού ξεκίνησε ένα εθελοντικό πρόγραμμα με τίτλο "Η θεατρική αγωγή ως μέσο διαχείρισης συγκρούσεων και ενδυνάμωσης δεσμών φίλης παιδιών από ευπαθείς ομάδες" και θέμα τη φιλία και διαχείριση συγκρούσεων για εγκαταλειμμένα ή ορφανά ή κακοποιημένα παιδιά που φιλοξενούνται στα σπίτια του Χαμόγελο. Το πρόγραμμα συντόνισε η θεατρολόγος Μαρίνα Μέργου και συμμετείχαν εθελοντικά οι: Νόσια Χολέβα, Νανά Κωστιδάκη, Μαρία Μπαλούτσου, Μαριάντζελα Κουνταρδά και Θεοκλεια Ψηφίδη.

Φεστιβάλ Βορείου Αιγαίου: Ύστερα από κάλεσμα του Φεστιβάλ προς την πρόεδρο του Π.Ε.ΣΥ.Θ. τον Αύγουστο του 2010 η ίδια και οι: Μαριάννα Βαλασαμά και Ηλέκτρα Μήτσουρα μετείχαν στο Φεστιβάλ πραγματοποιώντας θεατρικά εργαστήρια, εκπροσωπώντας τον Π.Ε.ΣΥ.Θ.

Βιβλιοθήκη: Η Μαριάννα Βαλασαμά μαζί με την Εύη Γιαννοπούλου ανέλαβαν την οργάνωση της Βιβλιοθήκης του συλλόγου, την αρχειοθέτηση και καταγραφή του υλικού. Η βιβλιοθήκη λειτουργεί ως δανειστική και πλέον έχει προστεθεί και ένας αξιόλογος αριθμός νέων συγγραμμάτων.

Διαμαρτυρίες - Επιστολές και καταστάσεις επικαιρότητας: Το άφησα αυτό το κομμάτι για το τέλος, όχι προφανώς γιατί είναι λιγότερο σημαντικό, αλλά κυρίως γιατί έχει πολλές εκφάνσεις. Σαν Δ.Σ. είχαμε να αντιμετωπίσουμε πλήθος δύσκολα συγκυριών που αφορούσαν την οικονομία, τον πολιτισμό, την παιδεία και τα εργασιακά. Ανταποκριθήκαμε όσο μπορούσαμε μέσω επιστολών που εξέφραζαν τις θέσεις μας και δημοσιοποιήθηκαν στα Μ.Μ.Ε., μέσω της διοργάνωσης ενός ανοικτού Δ.Σ. με σκοπό την από κοινού με τα μέλη μας λήψη απόφασης για το κρίσιμο θέμα της παιδείας και των αναπληρωτών καθηγητών μέσω ΕΣΠΑ, αλλά και με τη συμμετοχή μας σε διαμαρτυρίες όπως αυτή που αφορούσε το κλείσιμο του Θεατρικού μουσείου ή το "θάψιμο" του Αρχαίου Θεάτρου Αχαρνών. Μέλη του Δ.Σ. έχουν παρταεί στη συνέντευξη τύπου που οργάνωσε το ΣΕΗ σε συνεργασία με πολλούς φορείς πολιτισμού, αλλά και στην ειρηνική πορεία που διοργανώθηκε στις 22/6 από το Θέατρο του Διονύσου μέχρι το Υπουργείο Πολιτισμού. Μέλη της επιτροπής παιδείας και του Δ.Σ. συμμετείχαν σε διαμαρτυρία έξω από το Υπουργείο Παιδείας διεκδικώντας εργασιακά δικαιώματα των νεοδιορισμένων αναπληρωτών θεατρολόγων στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση. Πλήθος ήταν οι εκδηλώσεις που απαιτούσαν ή καλύτερα απαιτούνταν η παρουσία μας και πάντα κάποιο μέλος ή μέλη από τα εφτά του Δ.Σ. έσπευδε ως εκπρόσωπος. Σημαντική μνεία θα πρέπει να γίνει και στη συμμετοχή της Προέδρου και του Αντιπροέδρου στην τελετή έναρξης του Θεατρολογικού Συνεδρίου που διοργάνωσε το τμήμα Θεατρικών Σπουδών Πάτρας, αλλά και η συμμετοχή της προέδρου στην ημερίδα που διοργάνωσε το Πανελλήνιο Δίκτυο για το Θέατρο στην εκπαίδευση τον Μάρτιο του 2011.

Η λίστα θα μπορούσε να συμπληρωθεί και από πλήθος άλλων δράσεων που ξεκίνησαν αλλά δεν κατάφεραν τελικά να υλοποιηθούν, αλλά και από δράσεις που πιθανά ξεχνάω λόγω του πλήθους που έπρεπε να καταγράψω. Κρατάω όμως το άρθρο ανοικτό... μέχρι την έκδοση του δεύτερου φύλλου του ΘΕΑΤΡΟ/λόγου. Αν ξέχασα κάτι θα σας το αναφέρω στην επόμενη έκδοση. Αν θυμηθείτε εσείς κάτι που ξέχασα γράψτε μου στο info@pesyth.gr!

Εκπαιδευτικών Θεμάτων συνέχεια...

ΗΛΕΚΤΡΑ ΜΠΙΣΣΟΥΡΑ Γενική Γραμματέας Π.Ε.ΣΥ.Θ./Υπεύθυνη Επιτροπής Εκπαιδευτικών Θεμάτων.

Κατ'αρχήν να χαιρετίσουμε σύσσωμοι -νομί-ζω και ελπίζω- την έκδοση της εφημερίδας του Π.Ε.ΣΥ.Θ., το πρώτο μας φύλλο!!! Ευελπι-στώ, η έκδοση αυτή να αποτελέσει το βήμα για όλους μας, να διατυπώνουμε απόψεις και τοπο-θετήσεις, να ανταλλάσσουμε νέα, εκπαιδευτικά, αλλά και νέα επιστημονικά, άρθρα, κριτικές, νέα του κλάδου, καλλιτεχνικές ενημερώσεις...

Ως υπεύθυνη της επιτροπής εκπαιδευτικών θε-μάτων νομίζω θα ήταν χρήσιμο να γίνει μία κα-ταγραφή της χρονιάς που τελειώνει, τις αλλαγές που επήλθαν, αλλά και γενικότερες εξελίξεις στα εκπαιδευτικά.

Ας αρχίσουμε λοιπόν από πέρσι το Μάρτιο με το νομοσχέδιο για την Παιδεία (ΦΕΚ 19-5-2010). Με το νέο νόμο εισάγεται η νέα κατηγορία εκπαι-δευτικού, αυτή του αναπληρωτή μειωμένου ωρα-ρίου, με ελάχιστο αριθμό ωρών τις 4 και ανώτερο τις 16. Η αμοιβή του Α.Μ.Ω υπολογίζεται ποσο-στιαία βάσει του μισθού του αναπληρωτή πλή-ρους ωραρίου. Ορίζεται επίσης, όμοια με το προ-ηγούμενο νόμο, ότι το Α.Σ.Ε.Π. προκηρύσσει και διενεργεί διαγωνισμό κάθε δύο χρόνια ανάλογα με τις εκπαιδευτικές ανάγκες. Το τελευταίο δυστυ-χώς σημαίνει ότι ο διαγωνισμός δεν προκηρύ-σσεται για συγκεκριμένο αριθμό θέσεων αλλά αυ-τές θα οριστούν από το Υ.Π.Δ.Β.Μ.Θ. μετά. Άρα όσοι μετέχουν στον διαγωνισμό δεν θα γνωρί-ζουν για πόσες θέσεις διαγωνίζονται...δυσάρεστο

και άβολο για όλους τους συναδέλφους και την αρθογράφο. Επίσης εισάγεται ο θεσμός του δόκι-μου εκπαιδευτικού, ο μέντορας, η υποχρεωτική θητεία στην περιοχή πρώτου διορισμού στα τρία χρόνια και πολλά άλλα. Καλό θα ήταν να δια-βάσουμε όλοι το νομοσχέδιο (πληκτρολογώντας ΦΕΚ 19-5-2010 στο Google), και να βγάλουμε τα συμπεράσματά μας.

Επιπλέον λειτούργησαν τα **800 Δημοτικά Σχο-λεία με Ενιαίο Αναμορφωμένο Πρόγραμμα** λει-τουργίας στα οποία απασχολήθηκαν πλέον των 550 θεατρολόγων με θετικά αποτελέσματα και ευοίωνα μηνύματα. Τα παιδιά **περνούν καλά και μαθαίνουν**, οι γονείς ενθουσιάστηκαν και η πλει-οψηφία των συναδέλφων-δασκάλων μας αντιμε-τώπισε θετικά. Η ενημέρωσή μας είναι ότι το πρό-γραμμα θα συνεχιστεί και την επόμενη χρονιά, προστίθενται 161 σχολεία στο πρόγραμμα, αλλά δυστυχώς θα υλοποιηθεί και πάλι μέσω Ε.Σ.Π.Α. με ό,τι σημαίνει αυτό (καθυστέρηση πληρωμών, ελλείψεις και παράτυπες συμβάσεις, κ.α.)

Θετικό επίσης είναι ότι η πλειοψηφία των συ-ναδέλφων, εργαζομένων στην εκπαίδευση, ασχο-λήθηκαν με τα εργασιακά θέματα που τους αφο-ρούσαν, κινητοποιήθηκαν, προχώρησαν ακόμα και σε επίσκεψη εργασίας και γενικότερα αποτέ-λεσαν υγιές, κινητικό και δυναμικό κομμάτι της εκπαίδευσης.

Θετικά νομίζω πρέπει να αποτιμηθεί και η δρά-

ση του Π.Ε.ΣΥ.Θ. στα παραπάνω. Το Δ.Σ. απέστει-λε πλήθος επιστολών με ερωτήματα και διαμαρ-τυρίες για τα θέματα που μας αφορούν και συμ-μετείχε είτε σε συναντήσεις φορέων στο υπουργ-γείο (Δ.Ο.Ε. κ.α.) αλλά και επιδιώξε συναντήσεις με πολιτικά στελέχη προκειμένου να συζητηθεί το μέλλον του θεάτρου στην εκπαίδευση και την εξέλιξη του κλάδου μας. Η ενημέρωση των συνα-δέλφων είτε επρόκειτο για μέλη του συλλογού ή όχι, ήταν άμεση, ειλικρινής και ελπίζω παραγωγι-κή και χρήσιμη.

Όσον αφορά το θέμα της παιδαγωγικής επάρ-κειας, βάσει του νομοσχεδίου υπάρχει μεταβατι-κή περίοδος για τους 2 επόμενους Α.Σ.Ε.Π.. Για τους κλάδους που ίσχυε η επάρκεια θα ισχύσει για τους δύο αυτούς Α.Σ.Ε.Π.. Έπειτα θα χρειάζε-ται πιστοποιητικό παιδαγωγικής επάρκειας. Κά-ποια από τα τμήματα Θεατρικών Σπουδών έχουν ξεκινήσει επαφές με το υπουργείο προκειμένου να διευθετηθεί το θέμα.

Κλείνοντας νομίζω είναι απαραίτητο να σημειώ-σουμε ότι φαίνεται να έχει ανοίξει η επαγγελματι-κή προοπτική του θεατρολόγου στην εκπαίδευση αλλά είναι απαραίτητο να είμαστε σε εγρήγορη.

Καλή συνέχεια συνάδελφοι...

Καλό καλοκαίρι...

Είμαστε πάντα στη διάθεσή σας...

Ανοιχτή Επιστολή προς συναδέλφους θεατρολόγους

Αγαπητοί συνάδελφοι,

Απευθύνομαι σε εσάς προκειμένου να μοιρα-στώ μαζί σας τους προβληματισμούς μου όσον αφορά στις τελευταίες εξελίξεις στο θέμα που προέκυψε με το Θεατρικό Μουσείο. Λίγο μετά τη «διαβούλευση-φιάσκο» για τις επιχορηγήσεις στο ελεύθερο θέατρο, κι ενώ κλείνουν ιστορικά θέατρα, φαίνεται πως ο μόνος χαρακτηρισμός που ταιριάζει στην απαράδεκτη στάση των κρα-τούντων είναι η αναληψία. Φαίνεται δυστυχώς πως στην εποχή του Δ.Ν.Τ. ο πνευματικός μας πολιτισμός δεν εκλαμβάνεται από τους κρατού-ντες ως ένα δημόσιο αγαθό προορισμένο για ελεύθερη πρόσβαση από τον ελληνικό λαό, ενώ η σχετική με το θέατρο έρευνα, πολλή δε μάλλον, θεωρείται πλέον ασύμφορη. Ως θεα-τρολόγος και μέλος του Δ.Σ. του Συλλόγου μας παρακολούθησα με μεγάλη ανησυχία τις εξελί-ξεις, αλλά και τη μάχη που έδωσαν κυρίως οι εργαζόμενοι του Μουσείου, η οποία πλέον φαί-νεται να αποδίδει καρπούς –χρησιμοποίη όμως σκόπιμα το ρήμα “φαίνεται”, διότι *verba volant, scripta manent*.

Το Δ.Σ. του Συλλόγου μας έδειξε τη συμπρά-στασή του στον δίκαιο αγώνα των εργαζομένων αλλά και της διοίκησης του Μουσείου, καθώς είναι άλληλως εύλογο πως η απρόσκοπτη λει-τουργία του Θεατρικού Μουσείου είναι ζωτικής σημασίας για την επιστημονική έρευνα στο αντι-κείμενο του θεάτρου και η μη πρόσβαση των θεατρολόγων στο αρχειακό και άλλο υλικό του Μουσείου θα επέφερε μεγάλο πλήγμα στη δρα-στηριότητά μας. Έτσι αφ'ενός προσυπογράψαμε

το κείμενο διαμαρτυρίας των εργαζομένων του Θεατρικού Μουσείου που διακινήθηκε ηλε-κτρονικά, αφ'ετέρου υποστηρίξαμε τη μουσική διαμαρτυρία του Σταμάτη Κραουνάκη και των-Σπείρα-Σπείρα, καλώντας παράλληλα τα μέλη του Συλλόγου για να δώσουμε το παρόν ει δυ-ατόν μαζικά. Δεν θα σταθώ στον απολογισμό αν ήταν ή δεν ήταν επιτυχής αυτή η εκδήλωση σε γενικές γραμμές καθώς διοργανώθηκε από άλλον φορέα και άλλοι είναι αρμόδιοι γι' αυτό.

Ο προβληματισμός μου είναι άλλος: Κατά πόσο εμείς ως άνθρωποι του θεάτρου επιθυ-μούμε τη διάσωση του Θεατρικού Μουσείου και αν βέβαια την επιθυμούμε κατά πόσο είμα-στε διαθέσιμοι να δουλέψουμε μαζικά και συλλο-γικά για τη διάσωσή του; Πώς σε μια εποχή που οι Έλληνες πολίτες έχουν αρχίσει σιγά-σιγά να συνειδητοποιούν γενικώς την αξία της συ-σπείρωσης και της μαζικής διαμαρτυρίας, εμείς λειτουργούμε στην καλύτερη περίπτωση ως πα-ρέα, όταν δεν λειτουργούμε ως άτομα και μά-λιστα μεταξύ μας ανταγωνιστικά –για το ποιός θα μαζέψει τα περισσότερα ψήφους ή θα είναι σε ένα σχολείο εκατό μέτρα ή δυο χιλιόμετρα μακριά από το σπίτι του; Ζούμε σε μια κοινω-νία ανταγωνιστική, όπως θα έλεγε κανείς, αλλά είναι όσο ποτέ άλλοτε προφανές ότι θα έπρεπε να είμαστε στο “εμείς” και όχι στο “εγώ”, για να θυμηθούμε τον εθνικό ήρωα... και όχι δεν καλώ σε ηρωικές πράξεις, δεν καλώ ούτε καν στο δρόμο, όπως θα ήθελα. Θα ήθελα όμως να προβληματιστούμε ως επιστημονικός και επαγ-γελματικός κλάδος γιατί να μην υπάρχει μαζι-

κή συμμετοχή από μέρος μας ούτε καν σε μια μουσική διαμαρτυρία με πικρά μάλιστα ονόμα-τα και χωρίς εισιτήριο.

Τι πραγματικά απέτρεψε αυτή τη μαζική συμ-μετοχή; Μήπως δεν είναι οι θεατρολόγοι συνη-θισμένοι σε απεργίες και πορείες; Μήπως η ώρα ήταν απαγορευτική για τους εργαζόμενους στα σχολεία; Μήπως δεν αρέσουν στους θεατρολό-γους οι μουσικοί που συμμετείχαν στη διαμαρ-τυρία; Φυσικά πρόκειται για ρητορικά ερωτήμα-τα γιατί επρόκειτο για μια μουσική διαμαρτυρία και όχι για πορεία, ενώ επίσης αν κάποιος ερ-γαζόταν μόνο ως θεατρολόγος σε σχολείο είχε τη δυνατότητα να παραστεί –δεν μπαίνω στη διαδικασία να κρίνω εγώ τον καθένα καθώς είναι θέμα προτεραιοτήτων, φυσικά και μπορεί να έχει ο καθένας το δικό του σεβαστό προσω-πικό ή οικογενειακό λόγο που δεν ήρθε αλλά ο σύλλογος έχει πλέον πάνω από χίλια μέλη, εκ των οποίων είμαι σίγουρος ότι μερικοί έχουν πληρώσει ή θα πλήρωναν εισιτήριο για τους Σπείρα-Σπείρα.

Εν κατακλείδι λοιπόν ο προβληματισμός μου δεν είναι τι κάνει ή έκανε το Κράτος –που είναι εξ ορισμού φορέας εξουσίας, όπως το έχει πει πολύ ωραία ο Αισχύλος και το επανέλαβε ο Χομπς, οπότε πολλοί από εσάς το ξέρετε καλύτερα από εμένα- αλλά τι κάνουμε εμείς για να αντισταθού-με απέναντί του πέραν του να “επαναστατούμε” από το σαλόνι μας ή από τα κυριολεκτικά ή με-ταφορικά-διαδικτυακά “καφενεία”.

Φιλικά,

Σπύρος Πετρίτης 24/5/2011

ΘΕΑΤΡΙΚΗ Κριτική

ΦΩΤΕΙΝΗ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ

ΧΟΡΕΨΕ ΜΕ ΩΣ ΤΟ ΤΕΛΟΣ ΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ

Το έργο «Χόρεψέ με ως το τέλος του κόσμου» του Τζο Σώτερ (αγγλικός τίτλος "The different shade of the rainbow"), ανεβασμένο από την ομάδα Θεατρίνων Θεατές στο Studio Κυψέλη, ανήκει στις παραστάσεις εκείνες που έρχονται να προσφέρουν στο θεατή, με μέσα λιτά και χωρίς τυμπανοκρουσίες, μια θεατρική εμπειρία ψυχ-αγωγική με την πλήρη σημασία του όρου, γεμίζοντάς τον με σκέψεις και συναισθήματα για πράγματα που αφορούν όλους μας, για την αληθινή ζωή και τον κόσμο που ζούμε.

Σε μια αίθουσα συνοδικά μικρότερου εμβαδού από τον σκηνικό χώρο άλλων θεάτρων, ξετυλίγεται, σε απόσταση αναπνοής από το κοινό, ένα έργο που απεικονίζει μια όψη της ζωής ωμή και σκληρή, αλλά τόσο αναγνωρίσιμη στη σημερινή εποχή του Ίντερνετ, των ρευνοτήτων και της μοναξιάς, όπου οι σχέσεις και τα δεδομένα μεταβάλλονται με ρυθμούς αστραπιαίους και όπου το φυσιολογικό, το διαφορετικό και το σπάνιο είναι έννοιες υπό διαρκή επανακαθορισμό.

Μια λθεβία αποφασίζει να κάνει παιδί και επιλέγει για πατέρα του παιδιού έναν γκέι με αντίλλαγμα να του δώσει ένα διαμέρισμα, έτσι ώστε να καταφέρει να αποκτήσει το πλάσμα που πιστεύει ότι θα της παρέχει μια ασφάλεια κι έναν σκοπό στη νέα της ζωή. Έτσι, δυο πλάσματα, πρωτάκια και τα δυο στις σχέσεις τους με το άλλο φύλο, πλησιάζουν μεταξύ τους με αφετηρία μια συμφωνία και αρχίζουν να γνωρίζουν ο ένας τον άλλο, αναπτύσσοντας μια σταδιακή εμπιστοσύνη και φιλία με από καταστάσεις απλές και καθημερινές, που όμως σταδιακά οδηγούν στον βαθύτερο εαυτό, με μια διάθεση ειλικρίνειας και από τις δύο πλευρές, με μια λογική ώριμη απ' την πείρα και μ' έναν βαθύ και γνήσιο ανθρωπισμό.

Η δοτική λθεβία, η οποία αποφασίζει να αφοσιωθεί σε μια νέα ζωή, στο σπλάχνο της, οργανώνοντας κάθε στόχο πλέον της υπόλοιπης ζωής της γύρω από αυτό, ο εσωστρεφής γκέι που δεν είναι ιδιαίτερα συμφιλιωμένος με τη φύση του και δεν τοιμά να ελπίζει ότι θα βρει κι αυτός το δικό του ουράνιο τόξο, πλησιάζονται και από άλλους χαρακτήρες που κινούνται μέσα στο πλαίσιο της μοναξιάς, της διαφορετικότητας ή μιας πλασματικής άνεσης και χαλαρότητας των πθών, γίνονται οι κρίκοι μιας πλοκής σφικτοδεμένης, η οποία περνά με από κάθε είδους ένταση και χαλάρωση των σχέσεων, για να οδηγήσει τον κάθε ήρωα σε μια νέα ανάγνωση του δικού του ουράνιου τόξου, καθώς περνά σε μια νέα φάση της ζωής του..

Μ' έναν σκηνοθετικό ρυθμό γοργό και ανάλαφρο, μ' ένα σκηνικό λιτό και ατμοσφαιρικό κι έναν λόγο καθογγραμμένο και μεστό που αγγίζει μ' έναν εκπληκτικό συνδυασμό αμεσότητας, διακριτικότητας και αλήθειας όλες τις πτυχές των σχέσεων και ψυχογραφεί ήρωες υπαρκτούς, καθημερινούς και ευάλωτους, και τέλος, με κύριο φορέα τις σπάνιες ευαισθησίας και ακρίβειας ερμηνείες των ηθοποιών, εξαιρετικών όλων ανεξαιρέτως, το τελικό αποτέλεσμα είναι μια παράσταση που αποπνέει καλλιτεχνική αρτιότητα και σκηνική ζεστασιά, γεμάτη ποίηση και τρυφερότητα μέσα στην ωμότητά της, και το κυριότερο, γεμάτη από μια αναγνωρίσιμη αλήθεια- μια παράσταση που σε κάνει πραγματικά, όπως σημειώνει κάποιος θεατής, να φεύγεις περιμένοντας ότι θα βρεις το δικό σου ουράνιο τόξο.

ΑΣΗΜΙΝΑ ΕΠΡΟΪΑΝΝΗ

Ο ΤΥΧΕΡΟΣ ΣΤΡΑΤΙΩΤΗΣ

...Τις προάλλες πήγαμε τα παιδιά στο θέατρο. Επιλέξαμε το έργο της Ξένιας Καλογεροπούλου και του Θωμά Μοσχόπουλου "Ο ΤΥΧΕΡΟΣ ΣΤΡΑΤΙΩΤΗΣ", που ανεβαίνει στο θέατρο Πόρτα και που έχει ως αφετηρία του ένα ρωσικό λαϊκό παραμύθι! Μια αλληγορική ιστορία για μεγάλους και για μικρούς που διασκεδάζει, αλλά και προβληματίζει θέτοντας ερωτήματα γύρω από την ανθρώπινη ζωή, το αναπόφευκτο του θανάτου, το χρόνο, τα γηρατιά. Πολλές φορές ο άνθρωπος πέφτει στην παγίδα ότι είναι παντοδύναμος και μπορεί να γελοιοποιήσει ή ακόμα και να ξεγελάσει τον ίδιο το θάνατο, αλλά η πραγματικότητα τον διαψεύδει, αφού αλλού βρίσκεται! Και τότε τί γίνεται; Απογοήτευση, αλλά και αναθεώρηση πραγμάτων και επαναπροσδιορισμός της αξίας της ζωής! Ο Θωμάς Μοσχόπουλος σκηνοθέτησε μια αφαιρετική και άκρως λειτουργική παράσταση. Με τιμότητα απέδωσαν τους απαιτητικούς τους ρόλους οι Α. Μάσχα (που την απολαμβάναμε στις παραστάσεις του Αμόρε και τώρα για πρώτη φορά την συναντάμε σε παιδικό θέατρο), ο Α. Ξάφης, ο Κ. Μπερικόπουλος, η Α. Καλαϊτζίδου, ο Σ. Πατσίκας και ο Β. Χατζηνικολάου. Σημειώνουμε ότι το ρόλο του Στρατιώτη τον παίζει μια κούκλα που την κινούν οι ηθοποιοί, άλλοτε ένας μόνος, άλλοτε δύο ή τρεις μαζί. Μιλούν οι ίδιοι για χάρη της κούκλας όποτε εκείνη πρέπει να πει μια "ατάκα". Στην παράσταση οι ηθοποιοί λειτουργούν και ως αφηγητές, εξιστορούν το παραμύθι ο καθένας με τον δικό του τρόπο! Η σκηνή που ενθουσίασε τα παιδιά ήταν αυτή που ο Στρατιώτης χρησιμοποιώντας τον σάκο του έκλεισε μέσα τον θάνατο. Και τότε εξαπλώθηκε παντού το καταπληκτικό νέο ότι νικήθηκε ο θάνατος και κανείς δεν πρόκειται να πεθάνει στο μέλλον. Και κανείς δεν πέθαινε. Όλοι γερνούσαν, αλλά δεν πέθαιναν. Δεν πέθαιναν ακόμα κι αν σκοτωνόντουσαν στην μάχη. Μα τι μαρτύριο κι αυτό! Να έχεις κοραστεί να ζεις και να μην μπορείς να πεθάνεις! Εν τέλει, ο Στρατιώτης απελευθερώνει τον θάνατο κι εκείνος φαίνεται γενναϊόδωρος και τον αφήνει να ζήσει. Η παράσταση μας έδωσε άφθονο υλικό για δράσεις και ατομικούς και ομαδικούς αυτοσχεδιασμούς που πραγματοποιήσαμε στο μάθημα της Θεατρικής Αγωγής. Επίσης, μας έδωσε υλικό για συζήτηση αναφορικά με τα λόγια και τις πράξεις των ηρώων, τα γίνετρα και τα συναισθήματά τους!!!! Κλείνω αυτό το άρθρο με την φράση του Τυχερού Στρατιώτη: "Φοβάμαι αυτό που δεν ξέρω...αλλά άμα μπω μέσα (στο στοιχειωμένο παλάτι) θα το ξέρω και δεν θα το φοβάμαι πια."

ΔΙΑΦΟΡΕΣ ΥΠΟ ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ

ΕΥΔΟΚΙΑ ΔΕΛΠΕΤΡΟΥ

ΣΗΜΕΙΩΜΑ ΓΙΑ ΤΗ ΔΡΑΜΑΤΟΥΡΓΙΑ

Η ομάδα των συντελεστών συγκεντρώθηκε ύστερα από ανοιχτή πρόσκληση του Π.Ε.Σ.Υ.Θ. και εργάστηκε σε όλο το πρώτο στάδιο συλλογικά για να ορίσει το θέμα, να συλλέξει το υλικό και να προσδιορίσει τους άξονες πάνω στους οποίους θα μπορούσε να διαμορφωθεί μία θεατρική δράση. Ήδη η προσπάθεια να οριστεί τι είναι διαφορετικό φανέρωσε ότι βρισκόμασταν μπροστά σε μία πρόκληση τόσο σε θεωρητικό όσο και σε παραστασιακό επίπεδο.

Γρήγορα φάνηκε ότι το εύρος και η πολυπλοκότητα του θέματος ήταν αδύνατο να αντιμετωπιστούν εξαντλητικά· γι' αυτό και τέθηκαν τα απαραίτητα όρια με βάση το υλικό που προσέφερε η έρευνα αλλά και τα προσωπικά ενδιαφέροντα των μελών της ομάδας. Αποτέλεσμα ήταν μία δραματολογική σύνθεση, βασισμένη σε σκηνές του σύγχρονου ρεπερτορίου. Στο νέο κειμενικό σώμα που προέκυψε να μπορούσε να διακριθεί κανείς τρεις βασικούς θεματικούς άξονες. Ο πρώτος ήταν τα ζητήματα που θέτει ο Άλλος όταν ανήκει σε άλλο έθνος, φυλή ή θρησκεία: τα ιδεολογήματα, ο φόβος και ο ρατσισμός. Για τα θέματα αυτά χρησιμοποιήθηκαν σκηνές από τα έργα: Εθνικότητά μου, το χρώμα του ανέμου του Ματέι Βίτζνικ, Η βρωμιά του Ρόμπερτ Σνάνιντερ και Τρίχα στη σούπα του Δημήτρη Γκενεράλη. Ο δεύτερος άξονας ήταν οι εναλλακτικές επιλογές ατόμων τα οποία θα όφειλαν να είναι συμβιβασμένα με το κοινωνικά αποδεκτό και ο τρόπος με τον οποίο οι διαφορετικές αυτές επιλογές απειλούν ενδεχομένως κοινωνικά κατεστημένα. Υλικό αντλήθηκε από το Μπεντ του Μάρτιν Σέρμαν και τον μονόλογο Μάνα Φρικιό από το έργο Όλο σπίτι κρεβάτι κι εκκλησία των Ντάριο Φο και Φράνκα Ράμε. Τέλος, διερευνήθηκε η αδυναμία ενσωμάτωσης ή διαχείρισης της διαφορετικής συμπεριφοράς και των διαφορετικών αναγκών ανθρώπων που αντιμετωπίζουν σωματικά ή ψυχολογικά προβλήματα, με αποσπάσματα από το Ψύχωση 4.48 της Σάρα Κέιν και The man who τιν Πίτερ Μπρουκ και Μαρί - Ελέν Ετιέν.

Αρχικά αντιμετωπίσαμε την έννοια της διαφορετικότητας ως ένα αντιθετικό δίπολο μεταξύ του Άλλου και του Κυρίαρχου Εαυτού, το οποίο βρίσκεται στα θεμέλια αναριθμητών κοινωνικών και ιδεολογικών δομών. Αυτή η πρώτη παραδοχή οδήγησε στον ορισμό του χώρου ως ένα no man's land στα όρια της κανονικότητας, ενός χώρου όπου οι άλλοι δοκιμάζονται προκειμένου να περάσουν το σύνορο και να γίνουν αποδεκτοί. Αντίστοιχα, προέκυψαν δύο ομάδες ρόλων, αυτών που φρουρούν τα σύνορα και αυτών που βρίσκονται στην άλλη πλευρά.

Η διερεύνηση της διαφορετικότητας πήρε λοιπόν τη μορφή αμφίδρομης κίνησης μεταξύ των δύο πόλων και πάνω σε αυτήν ακριβώς τη διαδρομή η ομάδα συνειδητοποίησε ότι τελικά η αντίθεση Άλλος - Εαυτός, στα πεδία που εξετάζονταν, δεν ήταν παρά μία κατασκευή. Κατασκευάζουμε τις πραγματικότητές μας, τις θεωρούμε δεδομένες και τις αναπαράγουμε ή όχι βασισμένοι/ες σε ποικίλες κατηγοριοποιήσεις που ενυπάρχουν στο κοινωνικό - ιδεολογικό σύστημα που μας περιβάλλει. Έτσι, δημιουργήθηκε η ανάγκη να ανεβάσουμε στη σκηνή κατασκευές, έτοιμες ή σε εξέλιξη, εμπλήματα εξουσίας ή παγίδες, σε κάθε περίπτωση παρούσες, πάντα, όπως συμβαίνει αλλούσε και έξω από τη θεατρική σκηνή.

Φέροντας σε αντιπαράθεση τις δύο έννοιες της αντίθεσης και της κατασκευής βρεθήκαμε όλοι, ο καθένας με τον τρόπο του, στη μία ή την άλλη πλευρά των συνόρων. Τα δικά μας δεδομένα και οι δικές μας αντιλήψεις πρώτα απ' όλα αποκαλύφθηκαν, δοκιμάστηκαν και διεκδίκησαν τη φωνή τους στη δημιουργική διαδικασία και το χώρο τους επί σκηνής. Η δραματολογία αναμειχτήθηκε με την ίδια της την τάση να ενώνει, να εξομαλύνει και να ενσωματώνει και ως μόνη διέξοδο βρήκε τη δημιουργία - ή την πρόθεση της δημιουργίας - ενός χώρου όπου όλοι και όλα θα μπορούσαν να κατασκευάζονται αλλά και να διαλύονται ισότιμα.

**ΑΝΑΦΟΡΑ ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗΣ ΟΜΑΔΑΣ ΓΙΑ ΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
«Η Θεατρική Αγωγή ως μέσο ένταξης αλλοδαπών μαθητών
στο ελληνικό σχολείο»
Β/θμια Εκπαίδευση**

Ακούω και ξεχνάω.
Βλέπω και θυμάμαι.
Κάνω και καταλαβαίνω.
Κομφούκιος

Για πρώτη φορά φέτος υλοποιήθηκε το πρόγραμμα “Η Θεατρική Αγωγή ως μέσο ένταξης αλλοδαπών μαθητών στο ελληνικό σχολείο” σε σχολεία δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης τεσσάρων μεγάλων πόλεων (Αθήνα, Θεσσαλονίκη, Πάτρα, Χαλκίδα). Οι πόλεις επιλέχθηκαν λόγω της πολυπολιτισμικότητας του μαθητικού πληθυσμού, καθώς είναι πόλεις οι οποίες υποδέχονται μεγάλο αριθμό μεταναστών.

Η πιλοτική εφαρμογή του προγράμματος ανέδειξε στην πράξη την ανάγκη διεξαγωγής ανάλογων προγραμμάτων στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση. Η διεθνής παιδαγωγική βιβλιογραφία βρήκε επιχειρημάτων για την αποτελεσματικότητα του θεάτρου στην εκπαίδευση, τόσο ως αντικείμενο, όσο και ως μεθοδολογίας. Το παρόν εκπαιδευτικό πρόγραμμα χρησιμοποίησε το θέατρο ως παιδαγωγικό εργαλείο αξιοποιώντας τις μεθόδους του εκπαιδευτικού δράματος, του θεατρικού παιχνιδιού, του ψυχοδράματος και του θεάτρου της Αγοράς του Augusto Boal. Όλες οι παραπάνω μέθοδοι βασίζονται σε μια βιωματική και μαθητοκεντρική προσέγγιση και επεξεργασία των θεμάτων.

Από τα αναστοχαστικά ημερολόγια των θεατρολόγων που υλοποίησαν το πρόγραμμα προέκυψαν τα εξής συμπεράσματα.

Α) Ιδιαίτερα θετική ήταν η ανταπόκριση των μαθητών σε βιωματικές μεθόδους μάθησης και επεξεργασίας κοινωνικών θεμάτων. Η βιωματική μέθοδος ανέδειξε προβλήματα που απασχολούν τα παιδιά, με σημαντικότερο τον κοινωνικό αποκλεισμό λόγω φυλετικής και εθνικής καταγωγής. Στην φάση της αξιολόγησης, μαθητές, καθηγητές και συντονιστές ομάδων κατέθεσαν πως ενώ τα ίδια θέματα είχαν χιτεί μέσα στην τάξη, μετά το πρόγραμμα φάνηκε ότι η συνήθης πρακτική της συζήτησης άγγιζε τα θέματα αυτά επιδειμικά.

Β) Μέσω του προγράμματος της θεατρικής αγωγής οι μαθητές είχαν την ευκαιρία να μοιραστούν τους προβληματισμούς τους, να εκφράσουν τους φόβους τους, να εκθέσουν τις ιδέες τους, να μοιραστούν τις ελπίδες τους, και τελικά να εκτιμήσουν ο ένας την πολιτισμική κληρονομιά του άλλου. Το πρόγραμμα πέτυχε να ισχυροποιήσει τους δεσμούς των συμμετεχόντων δίνοντάς τους το αίσθημα του ανήκειν σε μια ομάδα με κοινό στόχο να επανεκτιμήσουν τη θέση τους στο σχολείο. Το θέατρο, ως τέχνη συμμετοχική και πληρωτική, φανέρωσε τα κοινά χαρακτηριστικά των μαθητών, πάνω στα οποία κινήθηκαν, αξιοποιώντας τις διαφορές του πολιτιστικού υπόβαθρου του κάθε μαθητή προς όφελος όλης της ομάδας.

Γ) Όσον αφορά το θέμα της επικοινωνίας των μαθητών θα πρέπει να επισημανθεί ότι σε κάποιες περιπτώσεις οι μαθητές δεν είχαν κοινή γλώσσα, με αποτέλεσμα να είναι αδύνατη κάθε προσπάθεια προσέγγισης του ενός από τον άλλον. Τα φυσικά εμπόδια της διαφορετικής γλώσσας ξεπεράστηκαν όμως αφού στις θεατρικές δραστηριότητες η επικοινωνία βασίστηκε σε εναλλακτικούς τρόπους επικοινωνίας. Σε αυτή τη διαδικασία τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά κάθε μαθητή δεν αποτέλεσαν εμπόδιο, αλλά πολιτισμικό πλούτο, πάνω στον οποίο βασίστηκε η ομαδική δουλειά και η συλλογική θεατρική δημιουργία.

Δ) Σε ισάριθμες περιπτώσεις, οι μαθητές ενθαρρύνθηκαν εξίσου και στην εξάσκηση της προφορικής γλώσσας. Θέματα που τους αφορούσαν αποτέλεσαν το κίνητρο να επικοινωνήσουν προφορικά και έτσι ανέπτυξαν ποικίλες γλωσσικές ικανότητες.

Ε) Κοινή διαπίστωση σε όλες σχεδόν τις ομάδες ήταν η δύναμη του θεάτρου να αναδεικνύει δύσκολα θέματα, που αφορούν τους μαθητές, αλλά σπάνια τα εξωτερικεύουν ή τα μοιράζονται. Το θέατρο προσέφερε το χώρο και το χρόνο στους μαθητές να επεξεργαστούν θέματα-ταμπού. Προβλήματα όπως ο σχολικός εκφοβισμός (bullying), η ψυχολογική, συναισθηματική, ακόμα και σωματική βία που ασκείται, είναι θέματα που αναδύθηκαν πολύ γρήγορα μέσα στις ομάδες. Οι μαθητές ενθαρρύνθηκαν να επεξεργαστούν όσα προέκυψαν μέσα στο ασφαλές περιβάλλον της μυθοπλασίας, έχοντας έτσι τη δυνατότητα να δοκιμάσουν διάφορες εκδοχές και να δουν τις θετικές και αρνητικές συνέπειες των λύσεων που πρότειναν. Το πλεονέκτημα του θεάτρου είναι ότι όσα δοκιμάζονται γίνονται βίωμα και έχουν μεγαλύτερο αντίκτυπο από παραινήσεις και συμβουλές.

ΣΤ) Ένα τελευταίο, αλλά μείζονος σημασίας θέμα προέκυψε από την εκπαιδευτική κοινότητα. Οι ίδιοι οι εκπαιδευτικοί μίλησαν για την αναγκαιότητα επιμόρφωσης των καθηγητών γύρω από θέματα σχολικής βίας και διαχείρισης συγκρούσεων μέσω θεατρικών μεθόδων. Οι εκπαιδευτικοί αναζήτησαν βοήθεια στην αντιμετώπιση παρόμοιων ζητημάτων αναγνωρίζοντας την ανάγκη να λύνονται τέτοια θέματα μέσω βιωματικών προσεγγίσεων οι οποίες αντιμετωπίζουν ουσιαστικά το πρόβλημα..

Το εν λόγω πρόγραμμα έδειξε στην πράξη πως το θέατρο μπορεί, και είναι ανάγκη να αξιοποιείται ως μέθοδος στην εκπαιδευτική διαδικασία. Οι πρακτικές του θεάτρου τόνωσαν τις σχέσεις μαθητών, θεατρολόγων και εκπαιδευτικών· μια συνεργασία που εκτός λίγων εξαιρέσεων έτυχε μεγάλης εκτίμησης τόσο από τους μαθητές όσο και από την εκπαιδευτική κοινότητα.

Όπως κάθε πιλοτικό πρόγραμμα, βέβαια, δεν απέφυγε παραλείψεις, λάθη σε οργανωτικό επίπεδο και σε επίπεδο συντονισμού των ομάδων. Ωστόσο, αυτές οι μάλλον ήσσονες αδυναμίες, αποτελούν εμπειρία που θα αξιοποιηθεί σε μελλοντικές υλοποιήσεις. Η τεχνονομία, τόσο για το διεκπεραιωτικό όσο και το παιδαγωγικό κομμάτι ενός αντίστοιχου προγράμματος, είναι ανάγκη να εφαρμοστεί σε επόμενες δράσεις με βάση τα συγκεκριμένα θέματα που αναδείχθηκαν, τα οποία άπτονται των βασικών δικαιωμάτων του παιδιού στην καθημερινότητα.

Συμβουλευτική ομάδα
Μαρίνα Μέργου, Σπυριδούλα Μιρπιλή, Νάσια Χολέβα

ΑΡΧΑΙΟ ΘΕΑΤΡΟ ΑΧΑΡΝΩΝ

Κυρίες και κύριοι,

Είναι πολύ αξιόπαινη η πρωτοβουλία της «Αχαρνέων Φιλικής» να αναδείξει και να συνεισφέρει να αναδεικνύει το ζήτημα του αρχαίου θεάτρου του αθηναϊκού δήμου των Αχαρνέων, του πολυπληθέστερου Δήμου της αρχαίας αθηναϊκής δημοκρατίας. Η έλλειψη κρατικής μέριμνας για την ανάδειξη και αξιοποίηση του σημαντικότερου ευρήματος, τόσο ως αρχαιολογικού χώρου, όσο και ως θεατρικού χώρου μελλοντικά, έχει οδηγήσει στο όνειδος του να χρειαστεί να ξαναθαφτεί προκειμένου να προστατευθεί από τη φθορά. Το θέμα κυριολεκτικά μας αφορά όλους, καθώς αγγίζει μια πληθώρα τομέων, που συναποτελούν την αντίληψη μας για τον εθνικό μας πολιτισμό: Τη διαφύλαξη, ανάδειξη και ανεμπόδιστη πρόσβαση του λαού μας στην πολιτιστική του κληρονομιά, την θεατρική ζωή σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο, ερασιτεχνική και επαγγελματική, την παιδεία, ως βιωματική επαφή με το εθνικό πολιτιστικό κεφάλαιο, ενώ δεν είναι άσχετη με την επικρατούσα αντίληψη και πολιτική για το θέατρο, αλλά και για την τοπική αυτοδιοίκηση.

Έχει ίσως μια αξία σε αυτά τα πλαίσια να θυμηθούμε ποια ήταν η σχέση της αρχαίας πόλεως προς το θέατρο και μέσα από ποιους θεσμούς διασφαλιζόταν η επαφή των πολιτών με την απaráμιλλη θεατρική δημιουργία της εποχής. Η θεατρική ζωή στην αρχαία Αθήνα διέφερε ριζικά σε σχέση με τη σύγχρονη. Η πραγματοποίηση των θεατρικών παραστάσεων, η ανέγερση κτιρίων και η συγγραφή των έργων ήταν στενότερα συνυφασμένα με την πολιτική, υπό την αρχαία έννοια, ζωή, αποτελούσε μια λειτουργία της πόλεως τόσο ψυχαγωγική όσο και θρησκευτική, εφόσον εντασσόταν στο τυπικό των διονυσιακών εορτών, θεωρούσαν δε βαθύτατα παιδευτική διαδικασία, την οποία κάθε πολίτης έπρεπε να μπορεί να παρακολουθεί. Γιαυτό το λόγο εξάλλου θεσπίστηκαν τα λεγόμενα «θεωρικά», η πληρωμή του εισιτηρίου των φτωχότερων συμπολιτών από το κράτος, προκειμένου να μπορούν να παρακολουθήσουν τις παραστάσεις. Η βαθιά δημοκρατικότητα της θεατρικής ζωής πιστοποιείται και από το γεγονός ότι κριτές στο θεατρικό Αγώνα δεν ήταν άλλοι από κληρωτούς μεταξύ των θεατών, οι οποίοι βράβευαν κατόπιν ψηφοφορίας την άριστη για αυτούς τραγωδία ή κωμωδία, αργότερα δε και τους υποκριτές. Η ίδια η χρηματοδότηση των παραστάσεων από τους χορηγούς συνιστούσε «λειτουργία», υποχρεωτική δηλαδή υπηρεσία προς την πόλη την οποία επιμερίζονταν οι ευπορότεροι, αντίστοιχη προς την τριηραρχία.

Η τυπική θεατρική ζωή είχε ως εξής: Οι νέες τραγωδίες είτε κωμωδίες διδασκόνταν πρώτη φορά στα Μεγάλα ή Εν άσπει Διονύσια στα τέλη Μαρτίου ή και στα Λήναια στα μέσα του Ιανουαρίου, στο θέατρο του Διονύσου στις πηγαίες της Ακρόπολης. Οι παραστάσεις κατόπιν περιόδευσαν στα θέατρα των Δήμων, ένα από τα οποία είναι και το λαμπρό μνημείο που σήμερα προσπαθούμε να ανασύρουμε από τη λήθη και να ξεθάψουμε από το χώμα. Στα θαμμένα και περιφρονημένα έδρανα του θεάτρου των Αχαρνών έχουν αντηχήσει τα μεγαλοπρεπή δημιουργήματα του Αισχύλου, του Σοφοκλή και του Ευριπίδη, η ενθουσιώδης ποίηση και η σάτιρα του Αριστοφάνη, καθώς και οι κωμωδίες χαρακτήρα του Μενάνδρου, του δασκάλου ολόκληρης της νεότερης ευρωπαϊκής δραματολογίας.

Είναι δύσκολο να τονιστεί όσο πρέπει η σημασία που απέδιδε η αρχαία κοινωνία στο θέατρο ως κοινό σχολείο της πόλεως. Θα πούμε μόνο πως ο ηλικιακός περιορισμός που ίσχυε για τα ανώτατα αξιώματα, το να είναι ο υποψήφιος άνω των 30 ετών ίσχυε και για τον δραματικό ποιητή. Ο δε Πausανίας στην «Ελλάδος Περιήγησης» αναφέρει μια πόλη της Βοιωτίας τόσο μικρή ώστε να μην έχει θέατρο και αποφαίνεται πως χωρίς αυτό μάλλον δεν μπορείς να την πεις πόλη!

Επιανερχόμενοι στο σήμερα έχει αξία να περιγράψουμε το θεσμικό πλαίσιο που διέπει την πρόσβαση στο θεατρικό αγαθό για τους σημερινούς πολίτες. Οι νόμοι που θεσπίστηκαν κατά τη μεταπολιτευτική περίοδο εξασφάλιζαν μέσω των κρατικών επιχορηγήσεων προς τους θεατρικούς θιάσους την ύπαρξη και λειτουργία μιας πληθώρας θιάσων «ρεπερτορίου» κατά το κοινώς λεγόμενο, παράλληλα με το καθαυτό εμπορικό θέατρο. Παράλληλα η λειτουργία των ΔΗ.ΠΕ.ΘΕ. με κρατική κατά το ήμισυ χρηματοδότηση, καθώς και η ίδρυση θεατρικών εργαστηρίων στους Δήμους οδήγησε σε μια αξιόλογη και απόλυτα αναγκαία αποκέντρωση της θεατρικής ζωής, τόσο σε επαγγελματικό όσο και σε ερασιτεχνικό επίπεδο.

Αυτή η νομοθεσία και πρακτική βασίζονταν στην αντίληψη πως το θέατρο, ως τέχνη, αποτελεί πολιτιστικό αγαθό και όχι εμπόρευμα που να το απολαμβάνουν μόνο οι προς τούτο δυνάμει. Αντίθετα, κατά τα τελευταία χρόνια υποστηρίζεται και από κρατικές πλευρές πως το θέατρο είναι προϊόν, εμπόρευμα που πρέπει να πουλιέται και να αποφέρει κέρδη, αλλιώς είναι άχρηστο. Στόχος της πολιτιστικής πολιτικής μας τίθεται η δημιουργία μιας πολιτιστικής βιομηχανίας ικανής να προσελκύει τουρισμό.

Σε αυτό το πλαίσιο βαίνει προς κατάργηση η κρατική επιχορήγηση σε μικρούς θιάσους, ενώ μέσω της νέας δομής της τοπικής και περιφερειακής διοίκησης το κράτος παύει να χρηματοδοτεί το ΔΗ.ΠΕ.ΘΕ. και γενικά τις πολιτιστικές δομές των Δήμων, οι οποίες δεδομένης και της υποχρηματοδότησης των ίδιων των Δήμων αντιμετωπίζουν ζοφερό μέλλον. Εννοείται πως στα πλαίσια αυτής της αντίληψης δε θεωρείται προτεραιότητα η ανάδειξη και αξιοποίηση ενός ακόμα αρχαίου θεάτρου στις Αχαρνές, εφόσον ήδη μια σειρά από αρχαία θέατρα και αρχαιολογικοί χώροι βρίσκονται εγκαταλελειμμένα και αφύλακτα, όχι τόσο έλλειψη πόρων, όσο έλλειψη ενδιαφέροντος για ό, τι δεν είναι οικονομικά ανταποδοτικό.

Ως Π.Ε.Σ.Υ.Θ. έχουμε εκφράσει τη διαφωνία μας προς τη νέα αυτή αντίληψη και υποστηρίζουμε τις ποικίλες προσπάθειες των φορέων των καλλιτεχνών να υπερασπιστούν τη λειτουργία της θεατρικής τέχνης ως κοινωνικού αγαθού. Ενός αγαθού που το σύνολο των πολιτών θα πρέπει να μπορεί να απολαμβάνει, ενός αγαθού που θα ασκεί παιδευτική και ψυχαγωγική επίδραση.

Ενώνουμε λοιπόν και με σας τη φωνή μας ζητώντας την άμεση ανάδειξη και αξιοποίηση του αρχαίου θεάτρου των Αχαρνών, τη λειτουργία του ως μνημείο και δυναμικό ως θεάτρου στο μέλλον, καθώς και την ελεύθερη και ατελή πρόσβαση του λαού της πόλης σας αλλά και όλης της Ελλάδος στο κοινό του προγονικό κληροδότημα.

Το κείμενο συντάχθηκε από τον Διονύση Ξενάκη και με αυτό εκπρόσωπος του Π.Ε.Σ.Υ.Θ. σε σχετικό κάλεσμα του συλλόγου “Αχαρνέων Φιλικής” στις 30/3/2011

“Ναι αλλά μπορούμε ακόμα να μιλάμε για Τέχνη;”

“Τα τελευταία χρόνια μεγάλο μερίδιο φρίκης έχει ενσωματωθεί στην καλλιτεχνική δημιουργία. Φωτογράφοι έχουν εκθέσει πτώματα ή αποτρόπαια κομμένα κεφάλια ζώων, γλύπτες έχουν εκθέσει σάπιο κρέας και καλλιτέχνες έχουν αδειάσει κουβάδες με αίμα! [...]”

Η τέχνη δεν περιλαμβάνει μόνο έργα τυπικής ομορφιάς, προς τέρψιν ανθρώπων με καλαισθησία ή έργα που διαθέτουν αισθητική και μηνύματα ηθικής εξύψωσης αλλά επίσης έργα άσχημα και ακραία, με εκνευριστικά αρνητικό ηθικό περιεχόμενο. [...]

Σε μια εποχή πολιτικών αναταραχών και περιπλοκών διαπραγματεύσεων σχετικά με την προσωπική ταυτότητα, ακόμη και οι καλλιτέχνες που ανήκουν σε ένα έθνος ενδέχεται να αντιμετωπίζουν δυσκολίες προκειμένου να νοσηματοδοτήσουν και να αξιολογήσουν την τέχνη. [...]

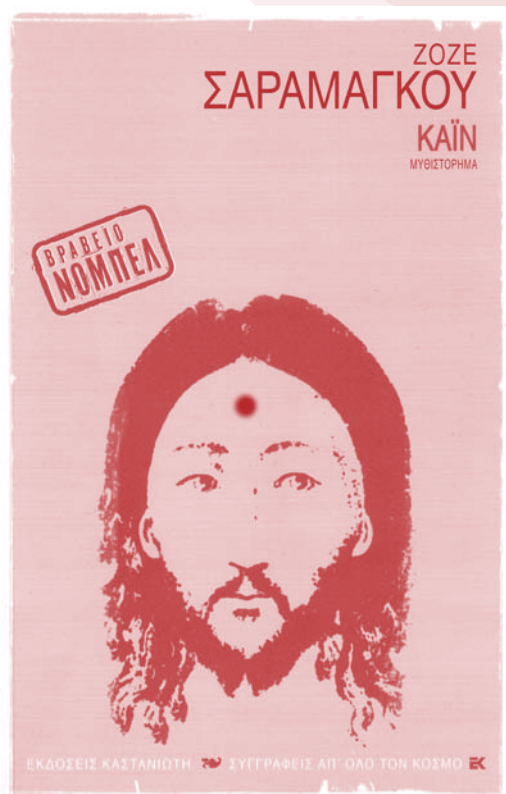
Η τέχνη που παρουσιάζεται στις γκαλερί και σε πειραματικές σκηνές εκφράζει όμως ατομικούς στόχους και όχι μια συλλογικότητα. [...]

Η πολιτισμική επαφή δημιουργεί ποικίλες καταστάσεις που κυμαίνονται από τον ειλικρινή σεβασμό μέχρι τη χονδροειδή εμπορευματοποίηση. Η τέχνη και το χρήμα αλληλοεπηρεάζονται σε πολλούς θεσμούς και ιδιαίτερα στα μουσεία. Τα μουσεία συντηρούν, συλλέγουν αντικείμενα, εκπαιδεύουν το κοινό και προσφέρουν πρότυπα ως προς την ποιότητα της τέχνης – όμως ποιον αφορούν αυτά τα πρότυπα και με ποιον τρόπο; Αποτελεί άραγε η λέξη “χρήμα” το όνομα του παιχνιδιού και ένα αναπόδραστο παράγοντα που αφορά τη σημερινή τέχνη; [...]

Η αδυναμία να κατανοήσουμε το νέο κόσμο της ταχύτητας είναι η αιτία του χάους της σύγχρονης τέχνης μας θυμίζει ο Kenneth Clark. Το

τέλος της τέχνης δεν ήρθε (ακόμη). Η σύγχρονη τέχνη παράλληλα με την μακροζωία της δεν μοιάζει σύγχρονη με την έννοια του να βρίσκεται σε “συγχρονία” (συμφωνία) με την ίδια της την εποχή. Αν η πρώτη αρχή της ιστορίας της τέχνης όπως την έθεσε ο H. Wolffin είναι ότι “δεν είναι δυνατό όλα τα πράγματα σε όλες τις εποχές” τότε αυτό μάλλον ανατρεπεται στην εποχή μας με αποτέλεσμα για ορισμένους η ιστορία της τέχνης να θεωρείται τόσο χρεωκοπημένη όσο και η τέχνη [...]

Αντί ενός άρθρου προβληματισμού για την μηδενιστική κατάσταση της κοινωνίας επιλέξαμε κάποιες σκέψεις από το ΒΙΒΛΙΟ “ΜΑ ΕΙΝΑΙ ΑΥΤΟ ΤΕΧΝΗ” της Cynthia Freeland, εκδόσεις Πλέθρον, μτφ. Μάντυ Αημάνν.

ΜΑΡΙΑ ΣΟΥΜΠΕΡΤ

Η πολιτική θέση του Κάιν

βληματισμός μου δεν βασίζεται στην επιλογή μου να αποφεύγεται μια τέτοια πρακτική, αλλά στην προσπάθεια η προσωπική αγωνία να μην καταλαμβάνει ολόκληρη τη σελίδα.

Πώς μπορεί να γίνει όμως κάτι τέτοιο, όταν δίπλα μας απειλούν να αυτοκτονήσουν άνθρωποι παρατημένοι και ψυχικά άρρωστοι, οι οποίοι το μόνο που ζητούν είναι ένα πιάτο φαγητό και ένα ζεστό χέρι στον ώμο· όταν ηλικιωμένοι χάνονται γιατί δεν υπάρχει κανείς να τους νοιαστεί· παιδιά εξαφανίζονται γιατί αξίζουν οικονομικά περισσότερο σαν σάρκα και όργανα· όταν δολοφονούνται άνθρωποι που το μόνο τους λάθος είναι πως γεννάει η γυναίκα τους και πρέπει να φέρουν το αυτοκίνητο· όταν δολοφονούνται και κακοποιούνται βάνουσα μετανάστες, όταν η χώρα που τους βασανίζει έχει υπάρξει για χρόνια μετανάστρια; Πώς μπορεί να γράφει κανείς με νηφαλιότητα, όταν κατακλύζεται από τα σεξουαλικά σκάνδαλα των εχόντων την εξουσία, νιώθει να ασφυκτιά στην χώρα που μένει, νιώθει να φοβάται στην πόλη που μένει;

Πώς μπορείς να αφήσεις στην άκρη αυτή την καθημερινότητα, να μην της επιτρέψεις να σε καταπιεί, και να συνεχίσεις απλώς να αφηγείσαι;

Δεχόμαστε σα δεδομένο πως οι μεγαλύτεροι συγγραφείς και τα σημαντικότερα λογοτεχνικά

έργα, από τον Ντοστογιέφσκι στον Σαραμάγκου, είναι κείμενα στα οποία ο συγγραφέας έχει βάλει ένα μεγάλο κομμάτι πολιτικής, κοινωνικής και ψυχολογικής ματιάς. Ο τελευταίος μάλιστα υπήρξε και ένας βαθιά πολιτικός συγγραφέας, χωρίς όμως τα κείμενά του να μπορούν να χαρακτηριστούν στρατευμένα. Δεν μιλάει απευθείας, αλλά χρησιμοποιώντας μεταφορές και σύμβολα. Δεν αντιστρατεύεται κάποιον συγκεκριμένα, αφήνει τον αναγνώστη να διαβάσει πίσω από τις γραμμές, να αναπτύξει την δική του άποψη, να αποφασίσει εκείνος σε ποιο συμπέρασμα θα καταλήξει. Αυτή είναι και η μέθοδός του στο τελευταίο του βιβλίο, «Κάιν»¹, στο οποίο ο συγγραφέας επιτρέπει στον αδελφοκτόνο, ένα ταξίδι σε παράλληλα χρονικά παρόντα της βιβλικής περιόδου, σχολιάζοντας την εξουσία του Θεού, την λογική και το παράλογο της πίστης και της θρησκείας· πίσω από τις γραμμές όμως σχολιάζει τον όποιο φανατισμό, την εξουσιομανία και την προσωπική ευθύνη των ανθρώπων, των κοινωνιών, των θεσμών. Σχολιάζει την σχέση ανάμεσα σε ένα νάρκισσο Θεό και σε έναν περιπλανώμενο επαναστάτη, όπου ο ένας δεν φοβάται τον άλλο, ο ένας δεν περιμένει τίποτα από τον άλλο.

Ο λογοτέχνης πρέπει να υπάρχει μέσα από τις συνειδητοποιήσεις του, τις πολιτικές του θέσεις, τα χαστούκια που τρώει από την καθημερινότητα, από τις απόψεις του, από τις αλλαγές που νιώθει να γίνονται σε αυτόν και στο κοινωνικό σύνολο μέσα στο οποίο γράφει. Δεν μπορώ όμως ακόμα να δω τον τρόπο και τη μέθοδο –πέραν του αποτελέσματος– με τον οποίο φτάνει στην γραφή αυτή, η οποία συνδυάζει την πολιτική και κοινωνική θέση με την τέχνη.

Ίσως εν τέλει να είναι απλώς θέμα ωριμότητας και σκέψης.

Ένα ερώτημα που με απασχολεί τα τελευταία χρόνια αφορά την σχέση της τέχνης με την καθημερινότητα και συγκεκριμένα με τα πολιτικά και κοινωνικά τεκταινόμενα. Κατά πόσο επιτρέπεται ένας καλλιτέχνης, στη συγκεκριμένη περίπτωση ένας λογοτέχνης, να σχολιάζει μέσα από τα βιβλία του την πολιτική κατάσταση της χώρας του, τα κακώς κείμενα της πόλης του. Φυσικά είναι επικτό και απαραίτητο, εφόσον τοποθετεί μια δράση στο «εδώ και τώρα» να μπορεί να περάσει στον αναγνώστη την «εδώ και τώρα» καθημερινότητα με τις κοινωνικές, οικονομικές και πολιτικές της προεκτάσεις. Δεν είναι όμως αυτό που με προβληματίζει. Με προβληματίζει κατά πόσο η κριτική ματιά που ρίχνει σε αυτή την καθημερινότητα μπορεί, πρέπει ή καλύτερα να αποφεύγεται να είναι το κεντρικό θέμα της αφήγησής του. Ο προ-

¹ «Κάιν», Zoze Saramagkou, εκδόσεις Καστανιώτης, Αθήνα 2010

Ο Μπέργκμαν και η επιρροή του Στρίντμπεργκ

Μεγαλώνοντας στη Σουηδία του πρώτου μισού του 20^{ου} αιώνα, ο Ίνγκμαρ Μπέργκμαν (1918 –2007) ήταν φυσικό να επηρεαστεί από τους μεγάλους συγγραφείς της σκανδιναβικής δραματουργίας, των οποίων τα έργα εκείνη την εποχή μεσουρανούσαν σε ολόκληρη την Ευρώπη. Ο Χένρικ Ίψεν (Νορβηγία, 1828-1906) με τα ρεαλιστικά και σκανδαλώδη για την συντηρητική εποχή των βικτωριανών χρόνων έργα του ασκούσε ακόμα και μετά θάνατο, τεράστια θεατρική επιρροή. Με το ξύπνημα όμως του κινηματογράφου και τον ερχομό των μοντέρνων κινημάτων τέχνης, ήταν λογικό η μεταγενέστερη γενιά να επηρεαστεί περισσότερο από τις καινοτομίες του Αουγκούστ Στρίντμπεργκ (Σουηδία, 1849-1912) του οποίου τα νατουραλιστικά και εξπρεσιονιστικά έργα τον έχρισαν «Πατέρα του μοντέρνου θεάτρου».

Ο Μπέργκμαν πρωτοανακάλυψε τον Στρίντμπεργκ, παιδί ακόμα, όταν είδε μία σχολική παράσταση του Ονειροδράματος. Όπως ο ίδιος αναφέρει, αγάπησε τόσο πολύ αυτό το έργο που άρχισε να διαβάζει μανιωδώς στιχόητες αφορούσε τον Στρίντμπεργκ. Η καταλυτική επίδραση του έγινε με το χρόνο μια δημιουργική εμμονή για το πολυπρόσωπο θεατρικό και κινηματογραφικό του έργο. Σε όλα τα χρόνια της καριέρας του, ο Μπέργκμαν δε σταμάτησε ποτέ να σκηνοθετεί δράματα του. *Η Σονάτα των φαντασμάτων, Ο Χορός του Θανάτου, Ο Πατέρας, Οι Δανειστές, Ο Πελεκάνος, Η Πιο Δυνατή, Η Δεσποινίς Τζούλια, Η Καταιγίδα*, μα πάνω απ' όλα το *Ονειρόδραμα*. Το έργο που πληνείται σε φάντασμα πάνω από όλες του σχεδόν τις ταινίες, για να μας υπενθυμίσει το καλλιτεχνικό παιχνίδισμα του Μπέργκμαν με τον Στρίντμπεργκ. Η κόρη του Θεού Ίντρα καταβαίνει στη Γη για να ζησει με τους ανθρώπους, ο έρωτας και ο γάμος της με έναν θνητό, η απογοήτευση της για τους ανθρώπους, το χάσμα αλλά κι η αγάπη, η κούραση, ο πόνος, η αγανάκτηση, η ταπείνωση, ο Θεός, ο θάνατος που είναι συνεχώς παρών και караδοκεί τους θνητούς, η ελπίδα που κρατάει ζωντανούς τους φοβισμένους, ένα σάβι που κρύβει τις εννοχές των ανθρώπων και μια πόρτα που παραμένει για αιώνες κλειστή κι όταν ανοίγει δεν οδηγεί πουθενά. Συμβολισμοί, παιχνίδια, πρόσωπα, αναφορές, όνειρα, θέατρο και σινεμά. Ο Μπέργκμαν θα ανεβάσει το *Ονειρόδραμα* πάνω από δέκα φορές κυνηγώντας την τέλεια εκδοχή του. Η αναφορά του θα υπάρχει σε παραπάνω από τις μισές του ταινίες και σε πολλά θεατρικά του έργα. Κάποιοι ήρωες του θα ξεστομίζει κάθε τόσο λόγια της Αγνής, του Δικηγόρου ή του Ποιητή από το *Ονειρόδραμα*. Κάποιοι υποτιθέμενοι σκηνοθέτες ή ηθοποιοί θα προσπαθεί να βρει τα νοήματα που βρίσκονται καλά κρυμμένα πίσω από το πιο μυστήριο έργο του Στρίντμπεργκ. (βλ. *Μετά την Πρόβα, Φάννυ και Αλέξανδρος, Το Πάθος, Όνειρα Γυναϊκών, Άγριες Φράουλες κ.α.*)

Όσο για την πολυσήμαντη παρουσία των γυναικών και στους δύο, έχουν ειπωθεί πολλά και διάφορα κατά καιρούς. Από τη μια ο Μπέργκμαν: Ίσως, ο πιο γνωστός σκηνοθέτης πορτρέτων γυναικών. Όλων των γυναικών: των εύθραυστων, των καταπιεσμένων, των εξουσιαστικών, των πορνικών, των χειραφετημένων, των ευτυχισμένων, των φοβισμένων, αυτών που χρησιμοποιούν την πορνική τους φύση ή αυτών που την πνίγουν, σιωπούν και αργοπεθαίνουν. Σχεδόν όλες οι εκδοχές της γυναικείας φύσης καταθέτονται με ειλικρίνεια από έναν άντρα που δήλωνε ότι τους έχει φερθεί πολύ άσχημα αλλά «κατά έναν πολύ περίεργο τρόπο εκείνες τον συγχωρούν». Από την άλλη ο Στρίντμπεργκ, εικονογράφος κυρίως αυτοκαταστροφικών και δεσποτικών γυναικών. Πολλοί έσπευσαν να χαρακτηρίσουν ύποπτη την παρουσία των γυναικών στα έργα και των δύο. Άλλοι τους αποκάλεσαν μισογύνδες κι άλλοι έβρισκαν το φταίξιμο στα δραματικά τους βιώματα. Ο Μπέργκμαν δίνει την καλύτερη και πιο αποστομιακή απάντηση για λογαριασμό και των δύο: «*Ο τρόπος που ο Στρίντμπεργκ αισθάνεται τις γυναίκες είναι διαφορετικός. Από τη μια τις πλατρεύει φοβερά κι από την άλλη τις καταδιώκει με μανία. Η ψυχή του είναι μισή άντρας και μισή γυναίκα. Όσο για την δική μου άποψη για τις γυναίκες δεν υπάρχει σ' αυτήν τίποτα συστηματοποιημένο...*»

Οι γυναικείες χαρακτήρες στα έργα και των δύο, ξεπερνούν κατά πολύ τα στερεότυπα που υπήρχαν μέχρι τότε στο θέατρο και αντίστοιχα στον κινηματογράφο. Η Τζούλια και ο Γιάννης στο *Δεσποινίς Τζούλια* αντιπροσωπεύουν το αιώνιο εχθρικό σύμπλεγμα του θηλυκού και του αρσενικού. Αντίστοιχα η Μαρίανν και ο Γιόχαν στο *Σκηνές από ένα Γάμο* υποβάλλονται στο ίδιο παιχνίδι μέχρι τελικής πτώσεως. Στο *Χορό του θανάτου* άλλος ένας άντρας και μια γυναίκα στα πρόθυρα συζυγικού πολέμου, κατηγορούν ο ένας τον άλλο με τον πιο αισχροό τρόπο για νιώσουν στο τέλος μια ηθική αυτο-ταπείνωση. Μήπως στο *Κραυγές και Ψίθυροι* ή στην *Σιωπή* δε συμβαίνει κάτι παρόμοιο; Είτε λοιπόν πρόκειται για άντρες είτε για γυναίκες, τόσο ο Μπέργκμαν όσο και ο Στρίντμπεργκ αντιμετωπίζουν τους ήρωες τους με την τρυφερότητα αλλά και τη σκληρότητα ενός παιδιού.

Εκτός από τη θεματολογία βέβαια, ο Στρίντμπεργκ και γενικά οι νατουραλιστική και εξπρεσιονιστική παράδοση της Σουηδικής τέχνης θα επηρεάσει όπως είναι λογικό και την τεχνική, την γραφή και την αισθητική του Μπέργκμαν. Ο ελεύθερος και ρευστός διάλογος, τα εναλλακτικά σχήματα, οι επαναλήψεις, οι αναθεωρήσεις όψιμων θεμάτων όπως είναι η κλασική μουσική είναι όλα χαρακτηριστικά που συναντάμε επίσης στον Στρίντμπεργκ αλλά και στον Ίψεν. Η κατάργηση της διαίρεσης σε πράξεις που εφαρμόζει στα έργα του, από μία στιγμή και ύστερα ο Στρίντμπεργκ, παράλληλα με την αντισυμβατική χρήση της ενότητας του χρόνου και τα λιγοστά πρόσωπα (π.χ. 3 μόνο στο *Δεσποινίς Τζούλια*) θα μπορούσαν να παραπέμψουν –ίσως λίγο παρακινδυνευμένα- στην αντισυμβατική επίσης χρήση της κινηματογραφικής αφήγησης στην *Περσόνα*.

Κι αν αυτό δεν είναι ικανό να μας πείσει για την καλλιτεχνική «συγγένεια» μεταξύ τους, οι δηλώσεις του συγγραφέα Μπιερσόν για τον τρόπο με τον οποίο ο Στρίντμπεργκ διαχειρίζεται τους ήρωες του, αρκούν για να μας το διασαφηνίσουν: «Ο Στρίντμπεργκ δεν είναι ένας ψευδοθρήσκος αλλά μια ηθική προσωπικότητα. Όλα τα ζητήματα γι' αυτόν είναι τα πρόσωπα.» Αντίστοιχα ο Ίνγκμαρ Μπέργκμαν είχε δηλώσει στην αυτοβιογραφία του *Η Μαγική Καμερα*: «Για μένα ο κινηματογράφος είναι το πρόσωπο». Ουσιαστικά και οι δύο μιλούν για το ίδιο πράγμα, απλά χρησιμοποιούν διαφορετικό μέσο για να το εκφράσουν. Οι ήρωες τους δεν είναι απλά σχηματισμένοι χαρακτήρες, με την ευρύτερη έννοια του όρου, αλλά ανοιχτά και ευμετάβλητα πρόσωπα που μένουν αποφορτισμένα από συγκεκριμένα στοιχεία και χαρακτηριστικά, είτε πρόκειται για τη σκηνή ενός θεάτρου είτε για ένα κινηματογραφικό ντεκόρ.

Ο σχεδιασμός φωτισμού στο θέατρο

Το πεδίο γνώσεων ενός σχεδιαστή φωτισμού δεν μένει μόνο στους προβολείς ή στους τρόπους φωτισμού μιας σκηνής ώστε να φαίνονται καλά οι ηθοποιοί. Όπως ένας τεχνίτης γνωρίζει καλά τα εργαλεία του, ένας ζωγράφος τα υλικά του και ένας αρχιτέκτονας τον προς μελέτη χώρο του, έτσι και ένας φωτιστής πρέπει να κατέχει όσο το δυνατόν καλύτερα τα στοιχεία με τα οποία δημιουργεί.

Το πρώτο και βασικότερο εργαλείο είναι φυσικά το φως. Τι είναι φως; Η απάντηση σε αυτή την ερώτηση βοηθάει στο να αντιληφθούμε το φως ώστε να το χρησιμοποιήσουμε. Μελετώντας για λίγο τομείς της φυσικής, της κυματικής θεωρίας, του ηλεκτρομαγνητισμού και της κβαντικής θεωρίας, όχι μόνο κατανοούμε την συμπεριφορά του φωτός αλλά συνειδητοποιούμε πως, πέρα από ένα φυσικό φαινόμενο, έχουμε στα χέρια μας κάτι το μαγικό. Γνωρίζοντας την φύση του φωτός, το επόμενο ερώτημα είναι πως έχουμε καταφέρει να το διαβάσουμε. Την απάντηση σε αυτή την δεύτερη ερώτηση μας τη δίνει ο τομέας της οπτικής. Τα αποτελέσματα που παρατηρούμε όταν το φως προσπίπτει σε υλικά και επιφάνειες μας έχει βοηθήσει, όχι μόνο να κατασκευάσουμε φωτιστικά σώματα και προβολείς από φακούς και ανακλαστές αλλά και να καταλάβουμε πως συμπεριφέρεται το φως στην σκηνή μας και πως συνεργάζεται με τους όγκους που την αποτελούν. Το τρίτο εργαλείο μας είναι φυσικά ο ηλεκτρισμός. Οι τεχνικές πηγές φωτός, οι λαμπτήρες και οι βασικές αρχές ηλεκτρολογίας είναι άρρηκτα συνδεδεμένες με τον σχεδιασμό φωτισμού. Ένας σχεδιαστής οφείλει να γνωρίζει τους τρόπους αναπαραγωγής φωτός, τα ηλεκτρικά μεγέθη όπως και τα μεγέθη και τις μεθόδους φωτομέτρησης και να μελετά την ηλεκτρολογική εγκατάσταση ενός χώρου προκειμένου να υποστηρίξει με άρτιο τρόπο τα σχέδιά του, να αποφεύγει αλλά και να λύνει προβλήματα, να τηρεί τους κανόνες ασφαλείας και κυρίως να γνωρίζει την τεχνική διαδικασία υλοποίησης ενός σχεδίου ώστε να είναι παρών.

Περνώντας σιγά σιγά στον χώρο του θεάτρου, μελετάμε τα μηχανήματα, τους προβολείς και τους τρόπους κρέμασής τους όπως στην διάθεσή μας. Τον ηλεκτρικό πίνακα και τα dimmers, την κονσόλα και το σήμα dmx, τις διευθύνσεις και τις αναμονές, τα σαγκόνια και τις καλωδιώσεις: ένα μικρό ταξίδι ξεκινάει από την ηλεκτρολογική παροχή έως την στιγμή που το φως θα καταλήξει στην σκηνή ή στο πρόσωπο ενός ηθοποιού όπου κάθε σημείο του ταξιδιού του επιβλέπει ένας σχεδιαστής φωτισμού. Με τους τρόπους φωτισμού ενός ηθοποιού και μιας σκηνής, έχοντας υπόψη θέσεις προβολέων και φόρμες αυτών, ένταση και ισχύ λαμπτήρων και λειτουργία κονσόλας ξεκινάμε το στήσιμο του σχεδίου. Το φως είναι χρώμα και το χρώμα είναι φως. Γνωρίζοντας και εφαρμόζοντας αρχές χρωματολογίας και χρωματική θεωρία, επιλέγουμε φίλτρα ώστε να δημιουργήσουμε σκηνές που περιλαμβάνουν την ρεαλιστική παράμετρο της παράστασης και την οπτική άνεση του θεατή, την ψυχολογική αντίληψη και τα διάφορα εφέ που θα προκαλέσουν συναισθήματα και τέλος την εικαστικότητα του χώρου μας. Αυτά τα τρία επίπεδα μελέτης οργανώνονται ώστε το αποτέλεσμα να συμβαδίζει με την οπτική ποιότητα μιας παράστασης περιλαμβάνοντας κινήσεις, όγκους, αντιθέσεις και ρυθμό επί της σκηνής, διάθεση και καθοδήγηση του κοινού και φυσικά μία συνολική ατμόσφαιρα ενός έργου. Η χωροταξική και αρχιτεκτονική αντιμετώπιση σε συνδυασμό με την ψυχολογική μελέτη του σεναρίου ολοκληρώνει ένα σχέδιο και θέτει σε λειτουργία το βασικότερο εργαλείο που έχει ο σχεδιαστής: το μάτι του. Μία ενστικτώδης φωτομέτρηση λαμβάνει χώρα σε κάθε στιγμή της παράστασης ώστε το αποτέλεσμα να είναι αρμονικό και ολοκληρωμένο.

Ο φωτιστής είναι υπεύθυνος για κάθε φωτιστική πηγή στην πλητεία και την σκηνή και μέσα από αυτόν περνάνε και στοιχεία video, εφέ, καπνών, πυροτεχνικών, πρακτικών πηγών φωτισμού, μηχανολογικών και μουσικών. Συνεργάζεται με τους τεχνικούς όλων αυτών των τομέων προκειμένου η εικόνα σε κάθε στιγμή της παράστασης να είναι φωτιστικά και εικαστικά άρτια. Βασικό ρόλο σε αυτό το κομμάτι παίζει και ο χειρισμός. Η σκηνοθεσία στο χειρισμό, οι χρόνοι εισόδου και εξόδου του φωτισμού και η επιλογή των φωτιστικών σκηνών βάζουν το σκηνικό και ντύνουν τους ηθοποιούς παρουσιάζοντας άλλοτε πραγματικές και άλλοτε μη-ρεαλιστικές καταστάσεις, ώστε να παίζουν με την αντίληψη του θεατή, να εναλλάσσουν τον ρυθμό της παράστασης και να ζωγραφίζουν το σενάριο με χρώματα, σκιές και συναισθήματα.

Το φως γράφει κατευθείαν στην καρδιά του θεατή προσπερνώντας διακριτικά τα μάτια και την σκέψη... Γι' αυτό και ίσως είναι ακατανόητα μαγικό. Και όταν έχει στα χέρια σου κάτι το τόσο μαγικό, τότε προσπαθείς να γίνεις μέρος αυτού, να το αντιληφθείς, να ταξιδέψεις μαζί του στην διαδρομή μιας παράστασης. Δηλαδή να δημιουργήσεις. Σκηνοθεσία, σκηνογραφία, υποκριτική, σενάριο: όλα φωτίζονται...

Ο Παύλος Νίττης είναι εισηγητής σε σεμινάριο του Π.Ε.Σ.Υ.Θ με θέμα «Σχεδιασμός Φωτισμών Θεατρικών Παραστάσεων» που έλαβε χώρα την 14^η και 15^η Μαΐου 2011 στο χώρο της αίθουσας εκδηλώσεων του συλλόγου και στο θέατρο Eliat.

Συνέντευξη με

τον Κωνσταντίνο Αρβανιτάκη

Α.ΞΗΡΟΓΙΑΝΝΗ: Ξεκινώ ρωτώντας... γιατί κάνεις θέατρο!

Κ.ΑΡΒΑΝΙΤΑΚΗΣ: Γιατί προέρχομαι από οικογένεια καλλιτεχνών. Οι πιο ωραίες αναμνήσεις της παιδικής μου ηλικίας είν' απ' το Ωδείο του πατέρα μου, τα στούντιο του ΡΙΚ όπου η μητέρα μου ήταν παραγωγός, και την Επίδουρο όταν έκανε πρόβες και παραστάσεις η θεία μου, Μαίρη Αρώνη. Από πολύ νωρίς οι γονείς μου αποφάσισαν - ένας θεός ξέρει γιατί - πως η σκηνοθεσία ήταν κάτι που θα μου πήγαινε. Η ιδέα τους δεν μου φάνηκε εντελώς άτοπη καθότι:

α) Συνδυάζει όλες τις τέχνες (κι εγώ δεν ήθελα να επικεντρωθώ σε μια συγκεκριμένη).

β) Επιτρέπει την εμπάθουση στην ψυχολογία που με συναρπάζει.

γ) Περιλαμβάνει τη συνεργασία με ηθοποιούς (ανάμεσα στους οποίους μεγάλωσα και υπεραγαπάω) και την έμμεση ενασχόληση με την υποκριτική (που, παρότι με γοητεύει, θα ήταν το τελευταίο πράγμα στον κόσμο που θα επέλεγα να κάνω επαγγελματικά).

δ) Σου δίνει τον έλεγχο των πραγμάτων (ή τουλάχιστον έτσι πίστευα τότε).

Α.ΞΗΡΟΓΙΑΝΝΗ: Διάβασα μια συνέντευξή σου στο ΒΗΜΑ[2008]. Εκεί ήες χαρακτηριστικά ότι «όλη η γενιά σου οφείλει την καριέρα της στον Χουβαρδά». Εξηγήσου.

Κ.ΑΡΒΑΝΙΤΑΚΗΣ: Μπορώ να σκεφτώ τουλάχιστον μισή ντουζίνα συναδέλφους τους οποίους πρωτογνώρισα μέσ' απ' τη δουλειά τους στον εξώστη - κυρίως - του Αμόρε. Δεν γνωρίζω αν έκαναν όπως εγώ εκεί το πρώτο τους ξεκίνημα, θα συμφωνήσουν όμως, φαντάζομαι, ότι ο Γιάννης μας παρείχε επί χρόνια την ιδανική πλατφόρμα να δοκιμαστούμε και ν' αναδειχτούμε.

Όταν εγώ έφευγα για σπουδές στην Αμερική το '83, άφη-

να πίσω μου μια θεατρική Ελλάδα βυθισμένη στη μιζέρια: με την αποφοίτηση μου απ' τη σχολή του Εθνικού δούλεψα για ενάμιση χρόνο στο θίασο του όπου ήρθα σ' επαφή με τον απόλυτο παραλογισμό του καλλιτεχνικού δημοσιοπαθητισμού. Δεν είναι περιεργό λοιπόν που επέλεξα να μείνω στην Αμερική. Όταν άρχισα να έρχομαι πιο συχνά στην Ελλάδα για οικογενειακούς λόγους στη δεκαετία του '90, το τοπίο είχε αλλάξει εντελώς. Πέραν του ότι το θέατρο του Νότου είχε συντείνει τα μέγιστα σ' αυτό, πολύ αμφιβάλλω ότι εγώ προσωπικά θα είχα την ίδια άμεση αναγνώριση αν δεν ήταν για το Γιάννη Χ.

Α.ΞΗΡΟΓΙΑΝΝΗ: Σκέψεις και σχόλια για τη σύγχρονη σου θεατρική πραγματικότητα. Γίνονται καλά πράγματα στο θέατρο σήμερα;

Κ.ΑΡΒΑΝΙΤΑΚΗΣ: Τελευταία ακούγεται συχνά ο όρος «Airport Art». Αναφέρεται στις παραστάσεις παγκοσμίας αναγνωρισμένων σκηνοθετών ή σκημάτων που γυρίζουν με μεγάλη επιτυχία τον κόσμο αλλά δεν μπορούμε να πούμε ότι τις χαρακτηρίζει κάποια εθνική ταυτότητα.

Ακόμη κι αυτό όμως το θεωρώ καλύτερο από την εσωστρέφεια που διακατέχει το ελληνικό θέατρο. Το ερώτημα του πώς συγκρίνεται με άλλα (π.χ. το ευρωπαϊκό) θα παραμείνει θεωρητικό έως ότου οι ελληνικές παραστάσεις αρχίσουν να δηλώνουν την παρουσία τους στα φεστιβάλ του εξωτερικού.

Α.ΞΗΡΟΓΙΑΝΝΗ: Η κρίση είναι γενική και ειδική. Οι εφημερίδες εγραψαν ότι έκλεισε το θεατρικό μουσείο. Το θέατρο περνάει κι αυτό κάποιου είδους κρίση;

Κ.ΑΡΒΑΝΙΤΑΚΗΣ: Το θέατρο - όπως κάθε τέχνη και κάθε

καλλιτέχνης - όποτε δεν περνάει κρίση, θα πρέπει να την επινοεί.

Α.ΞΗΡΟΓΙΑΝΝΗ: Ποιο έργο επιθυμείς πολύ να σκηνοθετήσεις κάποια στιγμή στο μέλλον;

Κ.ΑΡΒΑΝΙΤΑΚΗΣ: Ένα έργο που θα γεννηθεί μέσ' απ' την Ω² (την ομάδα αποφοίτων της Δραματικής Σχολής του Ωδείου Αθηνών) και θα 'χει να κάνει με τη δική μας οπτική για το πώς φτάσαμε εδώ που φτάσαμε. Ο φόβος μου βέβαια είναι ότι με την ταχύτητα που τρέχουν τα πράγματα, στη δεύτερη εβδομάδα των προβών θα πρέπει ήδη ν' ανασκευαστούν αυτά που θα 'χουν συζητηθεί στην πρώτη.

Α.ΞΗΡΟΓΙΑΝΝΗ: Μια θεατρική συνεργασία του παρελθόντος που ξεχωρίζεις και αναποθείς με νοσταλγία.

Κ.ΑΡΒΑΝΙΤΑΚΗΣ: Ένα καμπαρέ που έκανα φοιτητής ακόμη με μουσική Kurt Weill στη Νέα Υόρκη. Ξαφνικά το πράγμα πήρε ζωή από μόνο του κι άρχισαν να συμβαίνουν πράγματα που δεν είχα υποπτευθεί. Ήταν η πρώτη φορά που συνειδητοποίησα ότι η μαγεία του θεάτρου βρίσκεται στο ότι, μέσ' απ' τη συνεργασία, το όλην μπορεί να είναι ανώτερο του αθροίσματος των μερών.

Α.ΞΗΡΟΓΙΑΝΝΗ: Έχεις ασχοληθεί ποτέ με την πολιτική;

Κ.ΑΡΒΑΝΙΤΑΚΗΣ: Όχι.

Α.ΞΗΡΟΓΙΑΝΝΗ: Μίλησε μου για το σεμινάριο που κάνεις στον Π.Ε.Σ.Υ.Θ.

Κ.ΑΡΒΑΝΙΤΑΚΗΣ: Μου δίνει πάντα εξαιρετική χαρά να δουλεύω με θεατρολόγους. Συνδυάζουν την αγάπη του γραπτού λόγου με μια ουσιαστική δίψα για την πρακτική πλευρά του θεάτρου. Λόγω του περιορισμένου χρόνου φέτος, σε αντίθεση με τα σεμινάρια που είχα διδάξει παλιότερα, επικεντρωθήκαμε περισσότερο στη δραματουργική προσέγγιση απ' ό,τι στη δουλειά με τους ηθοποιούς.

Θα ήθελα βέβαια το σεμινάριο να τους ανοίξει δρόμους εύκολης πρόσβασης προς τη σκηνοθεσία, αλλά, όπως μου λένε κι οι ίδιοι, μάλλον τους έχει σοκάρει το πόσο δύσκολη τελικά είναι αυτή η υπόθεση. Αυτό βέβαια μου δίνει μιαν άλλη είδους ικανοποίηση. Νομίζω λίγιο συνειδητοποιούν πόσο σύνθετα είναι τα πράγματα στη δουλειά μας - κι αυτή ακριβώς η επιπόλαιη αντιμετώπιση από μερικούς είχε φυσική συνέπεια γενιές ολόκληρες ηθοποιών ν' αντιμετωπίζουν με καχυποψία όλους ανεξαιρέτως τους σκηνοθέτες.

Α.ΞΗΡΟΓΙΑΝΝΗ: Τι ονειρεύεσαι;

Κ.ΑΡΒΑΝΙΤΑΚΗΣ: Μια σταθερή αλλά και ολοένα ανανεούμενη κοινωνία αποφοίτων της Δραματικής Σχολής του Ωδείου Αθηνών που θα δουλεύει εντατικά, δημιουργικά και με την ίδια πάντα αγάπη.

Και μια πολύωρη μάχη μ' έναν ξιφία.

Α.ΞΗΡΟΓΙΑΝΝΗ: Άμεσα θεατρικά σου σχέδια.

Κ.ΑΡΒΑΝΙΤΑΚΗΣ: Τα δύο πράγματα που συζητώ για το φθινόπωρο δεν έχουν κλείσει ακόμη οπότε δεν μπορώ ν' αναφερθώ σ' αυτά.

Για το *Incendies* του Mouawad στο Εθνικό μπορώ να πω ότι τρέμω σύγκορμος στην ιδέα ότι μπορεί να μη φανώ αντάξιος ενός τέτοιου κειμένου.

GUEST ΣΥΝΤΑΚΤΗΣ

ΑΛΕΞΗΣ ΣΤΑΜΑΤΗΣ HOW SOON IS NOW?

Γράφει η μεγάλη Βρετανίδα συγγραφέας Τζορτζ Έλιοτ στο αριστούργημά της «Μίντλμαρτς»: «Να 'σαι ο γιος ενός έμπορου στο Μίντλμαρτς και κληρονόμος τίποτα του ιδιαίτερου».

Τραγουδούν οι Σμιθς στο εκπληκτικό «How soon is now»: «Είμαι ο γιος, και κληρονόμος, μιας αιδημοσύνης που να εγκληματικά खुδαία. Είμαι ο γιος, και κληρονόμος, τίποτα του ιδιαίτερου». Οι τέχνες, οι εποχές δεν έχουν σύνορα.

Το κεντρικό πρόσωπο του τραγουδιού των Σμιθς είναι ένας ντροπαλός νέος, που δεν μιλάει, δεν μπορεί να εκφέρει εκείνο που νιώθει, δεν ανοίγεται, δεν ρισκάρει, δεν πράττει και μοιραία δεν μπορεί να βρει την αγάπη, μια αγάπη που χρειάζεται ο καθένας μας, η οποία όμως δεν του χαρίζεται, ούτε θα του 'ρθει εξ ουρανού εφ' όσον δεν «ανοίξει» τον εαυτό του, δεν εκχωρήσει κάτι, δεν προκαλέσει.

Ο νεαρός είναι κληρονόμος ενός στίγματος, ενός «χυδαίου, εγκληματικού» στίγματος, κληρονόμος της ντροπής, και εν τέλει κληρονόμος του τίποτα. Υπάρχει ένα κλάμπ, όπου δυναμικά μπορεί να γνωρίσει κάποιον άνθρωπο, να μιλήσει, να επικοινωνήσει, ωστόσο πάει εκεί μόνος του, στέκι σε μια γωνία μόνος του, πίνει το ποτό του μόνος του, φεύγει μόνος του, γυρίζει σπίτι μόνος του και κλαίει και θέλει να πεθάνει.

Θέλει να πεθάνει επειδή θέλει τη ζωή και τη θέλει τώρα. Αλλά, «όταν θέλεις κάτι να συμβεί 'τώρα', τι ακριβώς εννοείς;», ρωτούν οι Σμιθς. Όσο δεν πράττεις, τα τώρα και τα τώρα αθροίζονται, χάνουν την εντατική τους αξία κι η ζωή κυλάει μες απ' τα δάχτυλα σα νερό.

Όταν ακούω αυτό το τραγούδι των Σμιθς εκείνο που σκέφτομαι είναι ο ζωτικός χρόνος, η μύχια εμπειρία της διάρκειας και της στιγμής. Το «τώρα», αυτή η αυτόματη διαδοχή στιγμών δεν είναι παρά μια τεχνητή ρήξη σε μια φυσική συνέχεια. Ανίκανη να ακολουθήσει την ζωτική κίνηση, η διάνοια κινητοποιεί τον χρόνο μέσα σε έναν μονίμως πλαστό παρόν.

Αντίθετα, η πράξη είναι μια στιγμιαία απόφαση που φέρει όλο το φορτίο της πρωταρχικότητας. Σε μια γάτα την ώρα που караδοκεί, βλέπουμε την στιγμή της εφόρμησης να εγγράφεται στο πραγματικό, ενώ ταυτόχρονα παρακολουθούμε και την επερχόμενη τροχιά του άλματος. Πριν από την περίπλοκη διαδικασία της εφόρμησης όμως, υπάρχει η καίρια στιγμή της απόφασης. Η απόφαση, η πράξη είναι που δημιουργεί ένα «τώρα» ενεργό, ένα τώρα που ορίζει τον δικό του χρόνο. Για τον ντροπαλό ήρωα του τραγουδιού των Σμιθς, το στάδιο αυτό είναι ματαιωμένο, διαρκώς εν αναβολή. Η αδυναμία του να κάνει την κάθετη τομή, τον πνίγει στην αέναη ροή των στιγμών. Βυθίζεται στη διάρκεια. Για εκείνον, ποτέ δεν είναι νωρίς, ποτέ δεν είναι αργά.

Πόσο νωρίς, πώς αργά όμως είναι το οποιοδήποτε τώρα; Δεν υπάρχει απάντηση σ' αυτή την αινιγματική παγίδα που μας σπίνει ο χρόνος. Το παρόν δεν «περνάει». Απλά εγκαταλείπουμε μια στιγμή για να βρούμε μιαν άλλη. Ο πραγματικός χρόνος υπάρχει μόνο χάρη στην στιγμή - βρίσκεται ολόκληρος μέσα στον ενεστώτα, μέσα στην πράξη, μέσα στο παρόν.

Ίσως σε κάποιο άλλο τραγούδι ο ήρωας των Σμιθς θα μπορούσε να κάνει την υπέρβαση. Να επέμβει στον δεδομένο, τον κοινόχρηστο χρόνο, δημιουργώντας τη δική του εξίσωση, τις δικές του παραμέτρους. Να αποσυνδέσει τη διάρκεια από κάθε μετρήσιμη έννοια, να αρπάξει το χρόνο από τα κέρατα και να τον τιθασεύει.

Οι Μόρισι - Μάρει ωστόσο, παγώνοντας το χρόνο σε αυτή την αδιέξοδη συνθήκη, μας έδωσαν ένα απόφιο αριστούργημα, ένα τραγούδι που από την πρώτη του συγχροδία μας ταξιδεύει σε ένα αέναα ματαιωμένο παρόν. «Πόσο νωρίς είναι το τώρα;» - ένας στίχος που γεφυρώνει την Φυσική με την Λογοτεχνία, την Άλγεβρα με τη Φωτιά.